Погляд і коментар

Грошова реформа: черговий етап поглиблення кризи?

Хто б не очолював уряд — Фокін, Кучма, Масол, Марчук, — дефіцит бюджету постійно збільшувався, величина його — зменшувалася, виробництво падало і зупинялося. Якщо у 1991-1992 роках у співставлених цінах величина державного бюджету становила близько 150 мільярдів доларів США, то у цьому році вона навряд чи становитиме 10 — 12 мільярдів. Причина цього явища — у спаді та зупинці виробництва, котрі, у свою чергу, уражені конфіскаційним характером податкової системи України.

Конфіскаційну систему людської праці Україна успадкувала від комуністичного режиму і, замість того, щоб змінити її на краще, молода Українська держава довела цю систему до повного абсурду — коли зарплата місяцями не виплачується. Конфіскаційний характер праці колишнього Союзу полягав у тому, що за однаковий еквівалент праці виплачувалося працівникам у 7 — 8 разів менше, ніж у розвинених країнах. Держава привласнювала собі те, що їй не належало. Так, з кожного товарного карбованця держава забирала собі 60 копійок, 32 копійки лишала підприємствам на обігові кошти та їхній розвиток, лише 8 копійок виплачуючи зарплатою. Така система виробничих відносин не зацікавлювала виробника у результатах своєї праці. Проте вождів комунізму це не обходило. Із згаданих 60 копійок майже 48 витрачалися на потреби військово-промислового комплексу та утримання найчисленнішої у світі армії, себто існувала певна система виробничих відносин, при котрій один працівник, зайнятий у виробництві товарів народного вжитку, продовольства, будівництва тощо, утримував шість працівників, зайнятих у найпродуктивнішій сфері ВПК та армії.

З досягненням незалежності комуністичні вожді відразу змінили свої орієнтири і спрямували зусилля на отримання значних приватних капіталів, звичайно ж, за рахунок держави, державних підприємств, українського народу. Їм це зробити було не важко, адже директорський корпус і вітчизняні економісти були абсолютно некомпетентні у фінансових питаннях, а система радянської влади була завше їхнім слухняним знаряддям. Для цього вони відразу ввели додатковий податок — на додану вартість — і конфіскували грошову масу населення — заощадження в Ощадному банку, — звичайно, «для блага Української держави і народу». 20-відсоткова величина ПДВ автоматично зменшувала величину обігових коштів з 32 копійок кожного товарного карбованця до 12, змушувала директорський корпус у пошуках коштів зменшувати зарплату працівникам. Введення ще ряду додаткових податків призвело до того, що під кінець 1994 року величина оплати праці за той самий еквівалент її зменшилась у 6 — 8 разів порівняно з 1991 — 1992 роками. Тобто за однакові обсяги виконаних робіт держава виплачувала працівникові в 40 — 50 разів менше, ніж у розвинених країнах. На кінець 1994 року держава конфіскувала з кожного виробленого товарного карбованця 90-91 копійку.

Грошова конфіскація заощаджень громадян (а це приблизно 54,3 мільярда рублів, що у цінах цього року майже еквівалентна вказаній сумі у доларовому вираженні), вкупі з багаторазовим підняттям цін і вказаною податковою системою повністю вичерпала грошову масу в населення. Почалися неплатежі. Обіг карбованця зупинився. Надходження до держбюджету різко впали. Внутрішній ринок був зруйнований, виробництво зупинялося прискореним темпом. Обігових коштів хронічно не вистачало. З'явилася тіньова економіка — так м'яко назвали структури, що не сплачували і не сплачують податків державі.

Учорашні вожді комунізму зробили все, щоб розірвалися і зруйнувалися наявні механізми виробничих відносин: зменшили величину обігових коштів підприємств утричі і в півтора раза збільшили частку конфіскованої людської праці. Цим вони створили в країні такий фінансовий стан, що давав їм можливість розпочати процес, який вони назвали приватизацією. Недаремно його охрестили ще «прихватизацією». Тим більше, що така суть була запрограмована від самого початку реформ, адже перекачувати державні кошти до власної кишені було неважко, бо сама схема проведення реформ в Україні базувалася на «перегонці» коштів. Наведу лише дві схеми такого перекачування.

Так званий «підприємець» бере великий кредит у державному банку, закуповує відповідний товар і продає його за кордон, а якщо ступінь родинних зв'язків з партноменклатурником низький, то товар розміщується на відповідному складі і очікує чергового багаторазового підняття цін. Після цього «підприємець», якщо потрібно, повертає отриманий кредит або обмежується сплатою відповідних процентів. У результаті такої нескладної операції навіть далекий родич партійного вождя отримував два, три, а то і більше номіналів початкового кредиту, а сам екс-вождь — декілька десятків номіналів кредиту, адже йому вдавалося ще при цьому вигравати на різниці цін офіційного курсу карбованця і ринку. Так, на кінець червня 1992 року український карбованець обмінювався за офіційним курсом за 0,56 долара США, а за середнім ринковим курсом ціна 1 долара становила 89 карбованців. Таким чином, протягом двох — двох з половиною років навіть далекий родич колишнього вождя накопичував у власній кишені декілька десятків мільйонів доларів.

Друга схема — для нижчого за рангом «підприємця». Директор великого і потужного підприємства створює із родичів та друзів або найближчих до нього осіб, часто своїх підлеглих, мережу приватних підприємств. З останніми укладає угоди про постачання базовому підприємству матеріалів, сировини, пального, комплектуючих виробів тощо. За це вказаний директор переказує кошти — мільйони, нерідко в доларовому еквіваленті. Ці створені приватні підприємства, про людське око, поставляли невелику частину від умовленої в угодах номенклатури матеріалів, сировини, комплектуючих виробів тощо. А на решту коштів закуповували інші «ходові» товари і працювали або на склад (дивіться першу схему), або створювали свої філіали і, обертаючи отриманий фінансовий капітал з прибутковими процентами, прискорено збагачувалися. Після чергового підняття цін проводився відповідний взаємовідлік, і державні кошти, точніше кошти державного підприємства, осідали разом із отриманим прибутком у кишенях директора і К°.

Слід сказати, що часто створення таких дочірніх підприємств диктувалося виробничою потребою. І симбіоз малого підприємства (МП) з базовим підприємством відновлював як штучно розірвані зв'язки, так і саме виробництво, що набувало сили і нової якості. Проте саме успішно функціонуючі «симбіози» МП і базових створювали серйозну конкуренцію планам вождів комунізму, бо накопичення фінансового капіталу було лише першим кроком на шляху до їхньої могутності. Іншими словами, вказана схема отримання і перекачування коштів державного підприємства у власність директорського корпусу була схемою отримання безоплатних кредитів, і у створеній системі державницької інфляції ефективно збагачувала другорядних чиновників-директорів та їхнє найближче оточення, тобто тих осіб, котрі реально розпоряджалися промисловим капіталом і котрі без вказаної можливості могли б реально протидіяти планам фінансового банкрутства української економіки.

Коли МП стали набувати відповідної сили і багато з них почали нарощувати свої виробничі потужності, на них були накладені податкові ланцюги. Саме податковий прес змусив МП згортати своє виробництво, що нерідко за своєю організацією та технологією перевищувало виробництво базового підприємства. І сьогодні ці МП, як правило, ледве животіють.

З посиленням податкового тиску на вітчизняного виробника потужні й багаті підприємства дедалі сильніше давали збої у роботі і розколювалися на ряд малих, окремих філіалів, відтак остаточно зупинялися. Це також призводило до розподілу і розпорошення національного виробничого і торговельно-фінансового капіталу, оскільки енергійні підлеглі, часто кваліфікованіші від свого «боса», обходили його на інфляційних віражах зі швидкістю накопичення капіталів, відділяючись, фактично, при цьому від директора з його базовим, вже майже не працюючим, підприємством.

Створення директорським корпусом серйозної конкуренції партноменклатурникам, що стояли вище від нього, спричинило протиріччя інтересів виробничого, торговельного і фінансового капіталів. Тому «вожді» змагалися за відділення фінансового капіталу від держави. Інтереси фінансового капіталу дедалі більше вступали у протиріччя з інтересами промислового, оскільки при відділенні від держави з'явилася можливість неконтрольованого накопичення грошового капіталу. Фінансовий капітал прискорено накопичував акції, цінні папери, майнові сертифікати громадян, що задля цього спеціально були знецінені. Торговельний капітал також не був зацікавлений у нарощуванні обсягів вітчизняного виробництва, оскільки імпортні товари йому давали часто більший прибуток, ніж українські.

За даними академіка АЕН України Бориса Іваненка, в IV кварталі 1994 року при середньому рівні рентабельності державних підприємств 25,6% у фінансовому капіталі рентабельність вище 800% була досягнута в 7,1% банків, від 200 до 800 — у 35,3% банків, від 100 до 200 — у 18,8%, від 50 до 100 — в 11,5%, від 30 до 50 — в 9,2% і тільки 12,9% банків мали рентабельність номінального капіталу нижче 30%. Отже, фактично створюваний у процесі виробництва прибуток став перекачуватися і поглинатися у сфері фінансового капіталу. Цим поглиблювалася фінансова криза, адже обіг карбованця дедалі більше уповільнювався. Зменшувалися від того і надходження коштів до державної скарбниці, бо банки приховували свої реальні прибутки від сплати податків, звітуючи лише про суму сплачених кредитів і процентів, а не про суму банківських послуг і отриманих прибутків.

Аналогічна картина була у сфері торговельного капіталу, де реалізація імпортних товарів витіснила вітчизняні на задній план.

По вітчизняному виробнику з різних боків вдарили фінансовий і торговельний капітали, котрі вкупі зі спрямованим на це «вождями» державницьким податковим зашморгом призвели українське виробництво до стану, так би мовити, паралічу, що може у близькому майбутньому перейти у стан клінічної смерті.

Слід нагадати, що до моменту введення національної валюти, на кінець червня 1992 року, Україна не була боржником інших країн. У 1990 році лише 2% підприємств були збитковими, а прибуткова частина державного бюджету перевищувала витратну на 2,9 мільярда рублів. На кінець 1995 року кожне п'яте підприємство було збитковим, а дефіцит консолідованого бюджету становив 6,7% валового внутрішнього продукту, причому загальна сума простроченої заборгованості на 1 січня 1996 року становила 1134,2 трильйона крб. І при цьому державний зовнішній борг становив близько 9 мільярдів доларів США, а внутрішній — перед громадянами — майже 50 мільярдів доларів. У результаті фінансової агресії Україна є зовнішнім і внутрішнім боржником.

На кінець 1994 року величина обігових коштів у кожному товарному карбованцю впала з 32 копійок (у середині 1992 року) до 6-7 копійок! Ясна річ, що навіть найчесніший і найпорядніший директор не міг забезпечити безперебійну роботу свого підприємства, оскільки спад обігових коштів у 5 разів перевищував людські можливості адаптації до стану фінансової війни.

Нині величина неплатежів загрожує банкрутством навіть комерційним банкам. Адже на кінець 1995 року дебіторська заборгованість становила 2286 трлн. крб. і кредиторська — 3142. А це чітко викристалізовує загальну ознаку банкрутства економіки України у цілому. І саме у цій ситуації вводиться нова грошова одиниця — гривня... У цій ситуації українські економісти та політики, що дійсно прагнуть блага Україні, повинні б запитати, а чому податкова політика, диверсійний і антидержавницький характер якої зрозумілий для будь-якого освіченого громадянина, так довго не змінюється? Адже від величини податків залежить і величина грошової маси у населення, і спроможність купівлі населенням товарів, а отже, і величина державного бюджету. І не потрібно великого розуму, щоб зрозуміти просту істину, що навіть повернення до незадовільної податкової системи, що існувала до початку реформ, автоматично збільшувало грошову масу у населення в десятки разів і величину державного бюджету. Не кажучи вже про те, що світ знав на той час десятки ефективних податкових систем: американську, німецьку і т.д., котрі забезпечували державу бездефіцитним бюджетом. Відповідь на вказане питання проста — банкрутство економіки України надзвичайно потрібне тим же екс-вождям комунізму та їхнім ставленикам-запроданцям із числа «демократів» та партійних лідерів багатьох партій, котрі бездіяльні у даній ситуації. Їм потрібно за безцінь скупити реальні українські цінності та обміняти фіктивний фінансовий капітал на реальний: заводи, фабрики, землю, нерухомість тощо. Бо фінансовий капітал, незалежно від того, в якому б паперовому накопиченні не був: доларовому, марковому чи єновому, — завше перебуває у сфері фіктивних цінностей, а тому він сьогодні є, а завтра його може не бути, якщо у наявності — не золотий його еквівалент. Але золото, як відомо, цупко тримають у своїх руках світові фінансові магнати і конкурентів їм не потрібно, навіть в особах комуністичних екс-вождів.

Саме тому введення гривні без зміни податкової конфіскаційної системи оплати людської праці — лиш чергове відтягування часу для збільшення кількості збанкрутілих підприємств та можливість офіційно легалізувати «приватизаційний» фінансовий капітал. Крім того, створений стабілізаційний, під введення гривні, фінансовий капітал у 2 мільярди доларів США, ллє воду, так би мовити, на млин, що ефективно перемелює незалежність України у борошно для пирогів світових фінансових магнатів. Бо використання для заміни одних паперових знаків іншими, іноземного видруку, нехай таких гарних та зелених, як долари, є нічим іншим, як продовженням злочинної практики обігу іноземної валюти у внутрішньому виробництві та споживанні. Долар, що обертається у тіньовій і державній сфері економіки України, приносить зиск Сполученим Штатам, бо собівартість друку 100 тисяч доларів у стодоларових купюрах — 25 доларів! Ось де рентабельність! Ось де прибуток! Затратити 25 доларів на друк 100 тисяч і отримати 99975 доларів чистого зиску у вигляді реальної праці українського народу, за яку нині виплачується на кожний долар товарної продукції — лише один цент! І на це мовчки дивляться лідери політичних партій, та всі як один: «Ми ж Конституцію прийняли, ось де найбільший успіх!» Видно, такий стан держави і народу їм вигідний, їх це влаштовує, у каламутній воді, як відомо, рибу руками можна ловити.

То, може, у цій ситуації зробити простіше, панове, а головне — чесніше?! Запровадити у себе національну валюту — долар США і не морочити собі голови? Провести референдум і попроситися до складу Сполучених Штатів окремим українським штатом? Ми вже були Малоросією та республікою Союзу. Чому б не побути штатом Америки? Відразу вирішиться і питання з податковою системою, з урядом та радянською владою. І буде усім набагато вигідніше, адже США не будуть забирати від нас більше 36-38 відсотків валового національного продукту, а держслужбовцям не доведеться більше красти, себто — приватизувати.

Корінь зла й усіх бід українського народу є у відході його значної інтелектуальної частини від християнської моралі та фіксації трансформованої більшовицької ментальності у їхній свідомості, що можливий справедливий розподіл конфіскованої людської праці. Біблійний принцип: Богові — Богове, державі — лише їй належне, виробникові — його власність та отриманий від неї прибуток, а людям — належну їм частину праці, — повинен бути втіленим у вигляді справедливої податкової системи, котра передбачає максимальне зацікавлення у результатах праці всіх без винятку людей. Отже, лише оптимізація реальних фактичних прибутків трьох суб'єктів функціонування людського життя — держави, власника та працівників — може розбудувати незалежну, соборну і процвітаючу Україну, а не якийсь штат Сполучених Штатів чи губернію Росії.

Коли уряд держави не зацікавлений у запуску виробництва, а фінансовий, спекулятивний капітал робить гроші задля грошей і абсолютно не зацікавлений у функціонуванні ще діючих підприємств, більше того — має чіткий інтерес у банкрутстві дедалі більшої кількості виробництв, — це означає, що в Україні існує космополітична еліта, абсолютно ворожа власній державі і українському народові. Вона створила в Україні фінансову кризу, і подолання її лежить у зміні податкової системи. А введення гривні є лише каталізатором загального банкрутства як української економіки, так і державної незалежності.

Володимир БІЛОШИЦЬКИЙ,
підприємець.

Довіру до гривні засвідчено

Стаття В.Білошицького може сприйматися читачами неоднозначно. Хтось побачить у ній лише песимістичні перспективи нашої економіки, а хтось дякуватиме авторові за те, що той відкрив йому очі на процеси, що відбулися і тривають у державі. Автор і справді вималював непривабливу картину минулого, теперішнього і майбутнього державної економічної політики.

Грошова реформа, не підкріплена іншими економічними важелями, стане простою деномінацією грошових знаків, усуненням нулів із банкнот. Має бути змінена податкова політика, і першим етапом податкової реформи стала підготовка відповідних законопроектів, у котрих закладено прогресивні принципи, що відповідають міжнародним стандартам.

Великі пільги передбачено для вітчизняного виробника. Скажімо, до 2007 року легкові автомобілі вітчизняного виробництва звільняються від акцизного збору, що стимулюватиме інвестиції в цю галузь. Знижено ставки чи взагалі звільнено від акцизного збору вино і коньячні вироби, телевізори українського виробництва. Мусимо, однак, визнати, що ці законопроекти (якщо вони будуть прийняті) значно запізняться. І все ж — краще пізно, ніж ніколи.

Але реформа податкова — тема іншої розмови. Наразі ж констатуємо, що введення гривні вселяє великії надії у серця наших громадян. Автор статті називає цифру прибутку банкнотних фабрик США — вона вагома. Але ж і в Україні вже діє власна банкнотна фабрика НБУ — одна з найсучасніших у світі, а щорічний ефект її оцінюється в 19 мільйонів доларів.

Декілька місяців тому введено в дію центральне сховище — обов'язковий елемент нормального циркулювання грошей, місце, де формуються запаси, звідки почне функціонувати гривня. Саме це сховище дало підставу керівникові НБУ В.Ющенку заявити: «Ми завершили оформлення технологічного обігу національних грошей, віднині Україна володіє всією інфраструктурою, яка супроводжує виробництво національних грошей та їхнє циркулювання, збереження та ліквідацію».

На користь гривні «працює» клірингова система розрахунків, себто система безготівкових розрахунків шляхом заліку взаємних вимог та зобов'язань. Ця система НБУ, до речі, визнана МВФ як одна з найсучасніших, вона рекомендована країнам СНД та Східної Європи для промислової адаптації.

І ще одне. Нині Україна має цивілізований валютний, рівнодоступний ринок. Перевага гривні буде визначатися не можливістю обміну її на іншу валюту, а тим, що завдяки її стійкості працювати з іншими валютами буде невигідно і резидентам, і нерезидентам.

Має НБУ серйозні аргументи на користь політичного визнання конвертації української валюти в поточних операціях. Тому на осінню сесію Верховної Ради він готує проекти рішень щодо зняття окремих політичних обмежень, які слід усунути через державні інститути.

Довіра до української грошової одиниці вже сприяє зростанню депозитів, реальному приростові збережень населення. Це, власне, один з інструментів, котрі вливаються в ріку інвестицій для реанімації й справді хворої економіки України. Від того почнеться наступний етап стабільності. А перший? Його вже досягнуто, що б там хто не говорив.

До всього додам, що надто вже «ріже вухо», коли високі державні достойники з екранів телевізорів уперто називають гривню на російський (чи бозна-який там ще) лад. Той же віце-прем'єр-міністр Віктор Пинзеник чомусь виразно повторює: «гривна», «гривни», коли навіть на банкнотах чітко написано: «одна гривня», «дві гривні». Дрібниця, знаєте, а неприємно таке чути...

Богдан ПАСІЧНИК.

Проблеми

Ой, Канадо, Канадо...

Ще недавно неймовірним здавався сам факт заробітків десь за кордоном. Винятки, правда, були, але поодинокі. А тепер реалії життя такі, що чимало людей шукають надійної і, головне, високооплачуваної роботи не в себе вдома.

...Серед кількох десятків приватних кіосків, що обслуговують семитисячне населення смт Володарки Київської області, два належать колишньому інженеру і комсомольському активісту О.О. Свого часу він подався на заробітки до Польщі і привіз звідти певний стартовий «капітал». Це й дало змогу почати власний бізнес.

Не часто розповідає сучасний підприємець, де і як довелося працювати йому в сусідній країні. Здебільшого допомагав тамтешнім фермерам в сільськогосподарських роботах. Витримав кілька місяців каторжної праці, щоб привезти щось додому.

Погляди наших співвітчизників звернені на країни Західної Європи, на США. Одні мріють утекти від безробіття, злиденної оплати праці, які принижують людину, змушують її шукати будь-який вихід з критичної ситуації.

Але є й інші приклади. Так, один із провідних стоматологів Тернополя М.П. мав пристойний заробіток і в рідному місті. Але заповітні мрії про гарний будинок і престижну іномарку «луснули» з початком реформ. От і організував медик собі, а згодом дружині, працівнику торгівлі, запрошення до цитаделі капіталізму. В США подружжю довелося забути про медицину і торгівлю. Глава сім'ї влаштувався вантажником, а його дружина прибиральницею за викликом. Лише через рік-два знайшли престижну роботу.

Якщо додати до вищезгаданих випадків короткотермінові вояжі за кордон, то явище це давно вже стало масовим. За підрахунками центру «Демократичні ініціативи», близько 5 мільйонів громадян України відправляються в інші країни, щоб поповнити сімейний бюджет. А бажаючих десь у чотири рази більше, тобто кожна друга доросла людина.

Їдуть нерідко нелегально, намагаючись будь-що «зачепитися» в якійсь із зарубіжних країн. Тільки в Польщі таких «підпільників» понад 200 тисяч. У Греції, Туреччині, на Кіпрі, особливо влітку, охоче відпочивають «нові» українці. Але є тут від 500 до 700 тисяч мігрантів з колишнього СРСР, серед яких чимало наших співвітчизників.

Поки що про життя та умови праці заробітчан ми знаємо далеко не все. Не всім просто і легко дістаються зелененькі купюри. Приниження, непрестижна, як правило, тяжка праця — це ще не найгірше.

Найважче молодим і привабливим дівчатам та жінкам. Вони здебільшого стають жертвами сексуальних домагань.

Розрахунки на швидкі і великі гроші нерідко підводять багатьох. Їм найчастіше пропонують найбруднішу і найважчу роботу, від якої відмовляються навіть безробітні європейці чи американці.

Можливе зубожіння в нашій країні, за прогнозами фахівців, посилить міграційні процеси. Жебрак готовий на все. Назву кілька цифр. Якщо в 1990 році бідними можна було вважати близько 5 відсотків населення, то вже торік в шістнадцять-сімнадцять разів більше.

Ці невтішні показники мають врешті-решт стривожити наших можновладців. Надто дорога соціальна ціна економічних реформ. Мало вже визнань помилок, прорахунків, вибачень перед людьми. Слід енергійніше братися за конкретну справу відновлення господарського механізму. Тоді мільйони співвітчизників не шукатимуть нерідко примарного щастя за далекими морями-океанами.

Віктор РИБАЛКО.
Пресова агенція новин.

Кордон

На північно-західному напрямку

Як свідчить аналіз результатів службово-бойової діяльності з'єднань і частин військ північно-західного напрямку Прикордонних військ України, протягом перших трьох діб вересня напружені будні вартових кордону не змінюються на краще.

За цей період прикордонними нарядами Львівського, Мукачівського та Чернівецького прикордонних загонів затримано 9 порушників Держкордону. Серед них: 4 громадяни Іраку, 3 — Туреччини, 1 — Румунії, 1 — України. Найбільша кількість затриманих припадає на ділянку кордону, який охороняють львівські прикордонники.

Крім того, на ділянках Мукачівського та Чернівецького загонів затримано 5 осіб (2 — Румунії, 2 — військовослужбовці Збройних Сил України та один цивільний співвітчизник), що допустили порушення режиму Держкордону, а також — чотирьох громадян Індії в адміністративному порядку.

В міжнародних пунктах пропуску на ділянці військ напрямку виявлено та затримано 80 осіб, що представляють 20 країн світу (Молдови — 2, України — 24, Німеччини — 14, Хорватії — 4, Сирії — 1, Італії — 6, Австрії — 6, Туреччини — 2, Латвії — 2, Шрі-Ланки — 4, Болгарії — 2, Афганістану — 1, Литви — 1, Монголії — 1, США — 2, Естонії — 2, Польщі — 1, Угорщини — 2, Росії — 1, Китаю — 1), які намагалися перетнути кордон нашої держави з використанням підроблених, чужих або ж нечинних документів.

А воїни застави прикордонного контролю «Самари» Луцького загону відзначилися у виявленні контрабанди — 840 літрів спирту, який нелегально вивозився з України до Білорусі.

Всього за цей же період в міжнародних пунктах пропуску оформлено проїзд 176569 осіб і 593398 одиниць транспорту.

Сумлінно виконуючи свій священний обов'язок перед Батьківщиною, вартові передніх рубежів України пильно стежать за недоторканністю її Державного кордону, надійно захищають політичні, військові та економічні інтереси своєї країни.

Підготував
Володимир ЧАМАРА,
старший лейтенант, офіцер управління військ ПЗН ПЗ України з питань зв'язків із засобами масової інформації.
м.Львів.

Земля і воля

«Ти копай, Іване, копай, восени буде врожай»

Такими словами з пісні можна охарактеризувати рівень розвитку фермерства у деяких районах Львівщини

Тепер на Львівщині, як повідомив голова обласної асоціації фермерів Юрій Сухецький, близько півтори тисячі фермерів. В середньому це трохи більш ніж по сімдесят чоловік на кожен район. Звичайно, цифра не надто вражаюча, могло би бути й більше. Та, виявляється, що у деяких районах не набереться і стільки. Візьмемо, зокрема, Миколаївський. Тут налічується лише 25 фермерських господарств. Мало, як для такого родючого сільськогосподарського району. І можна було б погодитися з думкою Юрія Сухецького про те, що сучасна політика щодо сільського господарства тут, як і всюди, не дає розвиватися фермерству. Але той факт, що в районі навіть нема асоціації фермерів, а значить, і не ведеться жодної роботи на підтримку з боку керівництва, дає підстави вважати, що райдержструктури просто не зацікавлені у його розвитку.

До речі, Володимир Мусій, котрий відає справами фермерств Миколаївщини в управлінні сільського господарства району, на запитання: як ведеться робота з фермерами, відповів, що практично ніяк, бо він сам нічого зробити не може. Адже він не має ані відповідного досвіду, ані коштів. Фермери переважно хочуть лише ділової, практичної підтримки, а не слів. А щоб краще ознайомитися із становищем фермерів району, В.Мусій порадив зустрітися з ними.

На найкращому рахунку є фермери села Київця Василь Мелешко і Петро Швець. На жаль, із Мелешком зустрітися не вдалося, оскільки були жнива, а в цю пору добрий господар від зорі до зорі у полі. Та його дружина Галина погодилася відповісти на деякі запитання.

— Коли чоловік вирішив взятися за цю справу, ми з дочками його підтримали, — сказала вона. — Але виявляється не так уже й легко бути фермером. У нашому розпорядженні 30 гектарів землі. Із них 20 — паї колгоспників. І головна проблема — нестача техніки. Торік жнивували комбайном із Медenич — це село у Дрогобицькому районі. Цього разу брали техніку у Жидачеві. Зрозуміло, що позиченим конем далеко не заїдеш. Але в нашому районі попросити допомоги нема в кого.

А фермера Петра Шевця вдалося розшукати лише рано-вранці телефоном. Він розповів, що також має 30 гектарів землі, техніку. Фермерство для нього — справа не нова. Адже цікавиться, вивчає досвід фермерів з-за кордону понад два десятки років.

Власне цей багаторічний досвід, працелюбність сприяли тому, що Петро Швець нині — на кращому рахунку серед інших фермерів району. Проте в нього вистачає проблем.

— Хоч я багато дізнався про фермерську діяльність, але, займаючись власним господарством, — розповідає П.Швець, — мушу розв'язувати кожного разу нові проблеми. Ось, наприклад, цьогорічні жнива. Я мав би бути у полі, а я тим часом шукав варіантів, щоб вигідно збути овочі. Саме настала пора їхнього збору. Або про зернові. Уклав угоду про продаж державі 30 тонн зерна. Бо за минулі роки, шукаючи самотужки покупців, залишився фактично ні з чим. Хоча не маю гарантій, що і тепер отримаю вчасно те, що мені належить.

Інша проблема — придбання техніки. Адже деяка з цієї, що у мене вже є, годиться, відверто кажучи, лише на брухт. Та цю проблему розв'язати найважче. Хоча в інших фермерів і такої техніки нема.

А загалом про справи своїх колег можу сказати лише, що виживає найсильніший. І як би ми не кривилися, як би не крутили — слабші без сторонньої допомоги не виборсаються із моря проблем. А допомогти фермерові, крім нього самого, не зможе у даний час, на жаль, ніхто.

Ґазда має рацію. Бо більшість фермерів Миколаївщини радше можна назвати «середнячками», котрі мають по кілька гектарів землі і більше нічого для її обробітку. І хоч держава допомогти їм не поспішає, контроль за їхніми прибутками ведеться ретельно. Власне кажучи, через це і не поспішають хлібороби йти у фермери і самостійно розв'язувати ці проблеми. Бо тоді часу для праці на землі майже не залишається. А селянин звик, щоб держава забирала від нього продукцію, і не має відповідного досвіду у комерційних справах. Результатами його праці легко можуть скористатися різні ділки і махінатори. Отож він воліє, аби краще голова колгоспу переймався всіма проблемами.

Зрештою, така картина з фермерством не лише на Миколаївщині. Голова обласної асоціації фермерів Юрій Сухецький сказав так:

— У тому, що у Миколаївському районі нема асоціації фермерів, а фермерство майже не розвивається, винні ті ж ґазди. Якби вони не просили знічено в управлінні сільського господарства: «Може, чим допоможете?», а згуртувалися, провели збори, вибрали голову асоціації, тоді б, може, і на них інакше подивилися. І нам би легше було з ними співпрацювати.

А взагалі, державні структури, котрі займаються сільським господарством, практично віджили своє. З нашими багатими землями, треба по-новому братися до праці, бо міцною і сильною Україна буде лише тоді, коли людина працюватиме для себе. А маючи кожен своє, матимемо і заможну державу.

Галина КОНЧАКІВСЬКА.

Звідусіль

У тієї компанії чорний колір, але рум'яний президент

Виробниче об'єднання «Укрзахідвугілля», в штаті котрого кілька десятків тисяч чоловік, перестало функціонувати, але не зникло з шахтарського небосхилу. Тепер це — холдінгова компанія. Відбулась кадрова «перетруска», однак вона торкнулась безпосередньо тільки управлінського апарату. Та й тут голів багато не зрубали, так що скорочення чиновників було не таким страшним, як уявлялося. Комплектування нової команди здійснювалося за принципами, логіка котрих, напевно, відкриється лише з часом. На нараді директорів шахт було заявлено, що правою рукою керівника компанії стає Віктор Шайтан, який не так давно був звичайним головним інженером. Технічне управління очолить Богдан Лопушанський, колишній тимчасовий гендиректор об'єднання. Ще один колишній гендиректор, Степан Пікула, буде куратором реструктуризаційних процесів. Мобілізовано кілька пенсіонерів на інші визначальні посади. Усі ці крісельні пристрасті шахтарський загал сприйняв аж надто спокійно. Можливо, тому, що про реорганізацію говорилось довго і вона наразі торкнулась тільки кільканадцяти осіб з верхнього ешелону. В низах видобувають вугілля досить в'яло, обіцяна зарплата та борги її в повному обсязі ще не виплачені. Зате тепер керівник Львівсько-Волинського басейну називатиметься не гендиректором («генералом»), а — президентом. Тішить, правда, те, що перший у басейні свій президент за фахом економіст. Рахувати вміє.

Від чого тупіє дамоклів меч

Приречене на закриття Червоноградське середнє професійно-технічне училище № 67 відновило свою діяльність з нового навчального року в повному обсязі і з привабливою перспективою. Тривалий час воно було цільовою кузнею кадрів для тутешнього військового заводу «Зміна», але конверсія потрощила «воєнку» і зробила зайвим основного постачальника молодих робітників. Проте новий директор навчального закладу, над яким навис дамоклів меч, Іван Гейко зумів переламати фатальну ситуацію. Збережено штат училища, його база поповнюється новою технікою і найсучаснішими комп'ютерами. З цього року учні освоюватимуть не тільки технічні, але й гуманітарні професії. Училищу стало тісно у власних стінах. Вперше кількість охочих набути тут фах перевищила приймальну норму. Молодих не стримує навіть те, що училище не гарантує їм, як колись, працевлаштування. Їм потрібні знання, які, вони сподіваються, будуть потрібні в майбутньому Україні. Приклад з ПТУ-67 доводить, що при реформуванні економіки не слід надто захоплюватися задля економії коштів всілякими ліквідаціями, закриттями та розформуваннями, щоб згодом не кусати від прикрості власний лікоть.

Мирон СЛУКА.

Наші будуватимуть дороги на Балканах

Найближчим часом Україна має намір взяти участь у відбудові в Сараєво мостів та автошляхів. Уже досягнуто відповідних домовленостей з урядом Боснії і Герцеговини, розроблені відповідні проекти. Це добре, що сотні наших співвітчизників матимуть роботу. А коли ж матимемо класні шляхи і мости ми, на своїй землі?

Громадянка Чехії виявилась вельми агресивною

За порушення правил руху у Дрогобичі працівники ДАІ затримали водія авто — громадянку Чехії. Після справедливого покарання експансивна пані наїхала автомобілем на наших правоохоронців, довелось застосовувати табельну зброю. Трохи пізніше накинулась з кулаками на наших даішників, завдала тілесних ушкоджень. Бешкетницю затримано, ведеться слідство.

Столиця крадіїв авто

Італійському Мілану дісталась слава міста, де процвітає викрадення автомобілів. На 100 тисяч мешканців тут викрадають 2 тисячі транспортних засобів. Це вдвічі більше, ніж у Нью-Йорку, в чотири рази — ніж у Лондоні. Автомобілі, як правило, переправляються у країни колишнього СРСР, в країни Східної Європи.

Володимир СЕНЬКОВ.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії

«Жінка, зодягнена в сонце, а під ногами її місяць, а на її голові вінок з дванадцяти зір»

Діяти треба розважливо

Чи є для українця щось дорожче, ніж світлий образ Пречистої Божої Матері? Мати Божа — це безмежна святість, любов і самопожертва. Богородиця втілює в собі водночас Боже і людське. Вона — це материнство, відданість, нарешті, це мужність, спроможна винести навіть найстрашнішу материнську трагедію.

До особистості Матері Божої ставляться з великою пошаною практично усі мешканці сучасної України. Не тільки християни усіх конфесій і церков схиляють голови перед Нею. Діві Марії та Ісусові Христові віддають честь також й магометани. Люди невіруючі бачать в образі Матері Божої ідеал материнства, материнської відданості і самопожертви. Пошана до Пречистої Богородиці — це, мабуть, власне той стрижень, який може об'єднати навколо себе разом усіх громадян України без різниці національності, релігії, ідеології, політичних переконань, адміністративного стану і майнового.

І власне з усіх викладених вище причин ми рішуче виступаємо проти того, щоби на фонтані біля пам'ятника Адамові Міцкевичу у Львові розмістити знову кам'яну скульптуру Божої Матері, яка стояла там до 1950 року. Вважаємо своїм обов'язком, як християни і як спеціалісти, виступити у цій справі, коли бачимо, що може бути зроблено велику помилку.

Насамперед нагадаємо коротенько, про що мова. В 1862 році посередині площі, де тепер стоїть пам'ятник А.Міцкевичу, було побудовано фонтан з скульптурою Божої Матері. Пізніше, щоби зробити місце для пам'ятника А.Міцкевичу, фонтан пересунули набік. Так він стояв упродовж наступних сорока п'яти років. За радянських часів статую Матері Божої з фонтана було знято, а на п'єдесталі встановлено зображення дельфінів. Тепер висунуто пропозицію дельфінів зняти і відновити фонтан у такому вигляді, який він мав від 1905 до 1950 рр. Як підстава для цього наводиться бажання вшанувати особу Божої Матері. Все це виглядає ніби логічно, якби не деякі обставини, що випливають, коли подивитися на справу глибше.

А суть питання полягає насамперед у тому: чи справді, поставивши знову на фонтані, що на площі Міцкевича, замість дельфінів скульптуру Богородиці, ми віддамо належну шану їй?

Бо насамперед у розміщенні в містах пам'ятників і монументів у світі усі завжди дотримуються суворих правил єрархічності. Є пам'ятники, так би мовити, першої, другої, третьої і т.д. категорій, і їх не можна довільно міняти місцями. Пам'ятник чи монумент працює не сам по собі, а разом з місцем, де він стоїть. Пригадаймо собі, яку гостру боротьбу провадили ми самі ще зовсім недавно у Львові, відвойовуючи гідне місце для пам'ятника Тарасові Шевченку. І чи можна уявити собі, щоби, наприклад, французи розмістили свою національну святиню, могилу Невідомого солдата, не посередині площі Зірки під Тріумфальною аркою, а зробили його маленьким і поставили десь збоку біля іншого, величного пам'ятника? Або чи хтось посмів би за совєтських часів на головній площі якогось міста спорудити величавий пам'ятник, наприклад, Ярославові Галану, а десь збоку, зовсім поруч, поставити маленький пам'ятник Леніну на фонтані? Трохи смішно, правда? Розглянемо тепер, що ж все-таки було зроблено у Львові сто років тому на сучасній площі А.Міцкевича. Міські власті Львова перебували тоді, певно, під впливом суперпатріотичного і трохи навіть атеїстичного запаморочення, бо інакше вони не посміли би потіснити набік Матір Божу, щоб вивільнити площу для пам'ятника свого національного поета. Тогочасних керівників Львова по-людськи можна зрозуміти, бо вони боролися тоді всіма засобами за те, щоб Львів був не українським і не австрійським, а польським. Щоб не виходило так, що над Львовом, як провідна споруда, височить церква святого Юра, на ще вищому місці було споруджено дуже високі «західні» шпилі костела святої Єлизавети. В центрі міста збудовано ряд пам'ятників видатним діячам польської історії та культури. Українцям було заборонено будувати пам'ятник Тарасові Шевченку. Не дозволялося будівництво церков. Підкреслимо: слава Богу, тепер все це є вже історією, і зовсім не треба, щоби хтось комусь сьогодні виставляв рахунки. Але ми мусимо зрозуміти ситуацію, яка в ті роки впливала на формування львівської архітектури. І в тій ситуації статуя Матері Божої ставала для декого вже не Святинею, а тільки чимось таким, що можна з політичних міркувань, як треба, то й виштовхати на підрядне місце.

А тепер далі: чи буде це достойно для статуї Божої Матері, якщо ми її розмістимо на фонтані? Справді, в старі часи, в окремих випадках, в деяких західних містах часом так робили. Але тільки тоді, якщо фонтан був криницею, звідки брали питну воду. Бо в той час саме система водопостачання несла в собі основну небезпеку епідемій та шлункових хвороб. Розміщення образу Богоматері на криниці було молитвою, було прагненням просити Матір Божу взяти під Свій Покров цю воду. Статуя Матері Божої — це не прикраса для декоративного фонтана, подібно до того, як часом розміщують хрестик на шиї гарненькі куртизанки. Розміщувати образ Богородиці для прикраси міста — це погані жарти, за які доведеться дорого платити.

І погляньмо ще на славні міські фонтани. Ось перелік. У Клягенфурті та в Тіволі — славні фонтани зі зображенням змій. У Римі — фонтани зі зображенням черепахи, мавра, казкових потвор. В одній з європейських столиць — славнозвісний фонтан у вигляді хлопчика «манекін-піс». А у Львові буде п'ять фонтанів: зі скульптурами Діани, Амфітрити, Адоніса, Нептуна... і Матері Божої! В такому товаристві. Аж писати страшно. А до цього реєстру нас запрошують так аргументовано і переконливо.

Отже, нема сумніву, що у Львові свого часу щодо статуї Матері Божої було допущено ряд грубих помилок. Насамперед, не треба було будувати цю релігійну споруду у формі декоративного фонтана. Відтак ніхто не мав права викидати той монумент з місця, яке було достойне, на другорядне місце, що збоку і не відповідає гідності Божої Матері та її дійсному місцю в ієрархії нашого духовного життя. Для нас той порядок є чіткий і однозначний: Бог, Україна, Шевченко, і потім усе інше. Але такий єрархічний ряд — спочатку Міцкевич, потім Матір Божа і т.д. — для нас протиприродний і зовсім не прийнятний.

Чи нема у Львові місць, де можна було б спорудити справді гідний монумент, який свідчив би адекватно про нашу пошану до Божої Матері? Такі місця у Львові є. Назвемо декілька: серединна точка проспекту ім.Т.Шевченка; місце, де стояв пам'ятник Леніну; сквер перед будинком обласної держадміністрації; площа Є.Петрушевича; площа святого Юра; майданчик перед церквою Покрови Богородиці, де колись стояв танк; нарешті площа в одному з нових районів Львова. Є ще багато також інших придатних місць. Але ж про нове будівництво гідного монумента на честь Пречистої Богородиці ніхто не говорить! Пропонується лише одне: відновити фонтан в такому вигляді, який йому було надано на початку XX ст. і який він мав в 1938 році... Все це наводить на підозру, що саме в тому чи не головна суть порушеного питання. Давайте розглянемо той аспект детальніше.

Як відомо, у питаннях релігійних, та й взагалі в сфері ідеології, величезне значення має застосовувана символіка. Це стосується насамперед міста в цілому. Не випадково, що за часів польської влади центральне місце в архітектурному ансамблі Львова посів пам'ятник А.Міцкевичу, а будувати пам'ятник Т.Шевченку було заборонено. Не випадково також, що в 1945-1990 роках у Львові було збудовано розгорнутий комплекс монументів і пам'ятників комуністичної системи. Не випадково, що велику частину тих пам'ятників після 1991 року відразу ж було знято. Це саме стосується конкретних архітектурних та інших символів. В умовах України гостроверхий шпиль храму однозначно символізував його польський характер; цибулястий верх — російську орієнтацію; а баня, як правило, позначувала українські храми. Саме з цієї причини тепер знімають баню з колишньої української церкви в Перемишлі, хоча проти того виступили польські державні органи охорони пам'яток. Чітка система символів, якої дотримуються у світі назагал дуже послідовно, стосується багатьох питань, які формують церковну традицію відповідних конфесій. Це, зокрема, форма хреста. Але є також специфічний спосіб зображення особи Божої Матері. Для східних церков було і є традицією зображувати Матір Божу на площині — у вигляді ікони, мозаїки або барельєфа, але ніколи у вигляді об'ємної скульптури. Скульптурна постать є гарна і подобається багатьом, але в східному обряді застосовувати її не прийнято. Зате прийнято в західному, латинському. Крім того, в східному обряді в іконографії зображують, як правило, Матір Божу з Дитятком на руках. Саме такі ікони є в кожній українській хаті. Якщо зображують Матір Божу саму, без Ісуса Христа, то це робиться звичайно в образі Покрови: Матір Божа бере під свою опіку цілий світ.

Але скульптуру Божої Матері, що стояла колись на львівському фонтані, було зроблено таким чином, щоб спеціально підкреслити його «західну» орієнтацію. Не випадково греко-католикам не дозволяло місто святити воду в цьому фонтані на Йордан. Повідомлення про те, що нібито на Марійській площі відбувалося спільне українсько-польське свячення води, є дезінформацією. Українцям дозволяли святити воду лише у фонтані з Діаною, що на Ринку.

Можна б сказати, що польсько-українська боротьба за Львів і боротьба «за» чи «проти» самостійності України — це є вже справа, яка належить до історії, і було б краще, щоб її тепер не ворушити. Це правда, і ми також дотримуємося такої думки. Але біда в тому, що весь час певні сили роблять все для того, щоби ятрити старі рани, які є і в українському, і в польському суспільстві. І до того ж ятрити їх без якоїсь видимої конкретної потреби. Коли тільки польсько-українські відносини хоч трохи починають нормалізуватися, комусь обов'язково треба почати руйнування бані на Перемишльській катедрі або пропонувати відтворити ідеологічну систему міста Львова у тій формі, в якій вона склалася на 1938 рік, тобто на кінець польської державницької діяльності на українських землях.

Справа «східної» чи «західної» християнської символіки і традицій не втратила значення в наш час. Римський архієрей Іван Павло II в Апостольському листі з нагоди 400-річчя Берестейської унії (від 12 лютого 1995 р.) неодноразово підкреслює, що акт з'єднання церков «не означав переходу на латинську традицію, як це дехто думав, що так мало б статися». Він вказує, що єдність церков можна осягнути тільки в повній пошані окремішніх традицій. Відмінності, які походять з культури і традицій, зовсім не суперечать єдності Церкви, але навпаки, додають краси і немало сприяють у виконуванні її посланництва. Римський Архієрей підкреслює, що вірність давнім східним традиціям є одним із засобів, що їх мають у своєму розпорядженні східні католицькі церкви, щоб сприяти єдності християн. Папа Іван Павло II підкреслює особливе значення Пресвятої Богородиці у досягненні єдності церков. Він пише: ми впевнені, що вшанування Марії, яке так міцно об'єднує Схід і Захід, сприятиме з'єднанню.

З усього випливає такий висновок. Безперечно, що головне місце в сучасній діяльності щодо реалізації Марійських ідеалів в Україні тепер посідає жива діяльність серед людей і насамперед серед тих, хто становить ядро і цвіт нації: студентства, інтелігенції, державної адміністрації, війська, робітничої молоді. Якщо ми вважаємо, що настав час висловити нашу молитву до Матері Божої та Її Сина шляхом спорудження у Львові монумента, то треба спорудити той монумент в гідному місці та в гідний спосіб. Коли буде добрий проект, то суспільство гроші на це знайде. Але відтворення старого фонтана в тій невдалій та ідеологічно неправильній формі, яку йому колись надали помилково, нічого іншого, крім зневаги світлого імені Божої Матері, нам не принесе. Новий монумент має відповідати традиціям нашого народу. Монумент має бути таким, щоб його освячення стало екуменічним святом, а сам він став клейнодом, дорогим для усіх конфесій і церков сучасної України.

Андрій РУДНИЦЬКИЙ,
доктор архітектури, професор, дійсний член Української академії архітектури, дійсний член Наукового товариства ім.Т.Шевченка, заслужений працівник народної освіти України, завідувач кафедри реставрації та реконструкції архітектурних комплексів державного університету «Львівська політехніка».
Лариса КРУШЕЛЬНИЦЬКА,
доктор історичних наук, дійсний член НТШ, директор Наукової бібліотеки ім.В.Стефаника НАН України.
Роман КРИП'ЯКЕВИЧ,
викладач ЛБА.
Володимир ВУЙЦИК,
мистецтвознавець, дійсний член НТШ.
Карло ЗВІРИНСЬКИЙ,
професор Львівської академії мистецтв, член Спілки художників України.
Борис БІЛИНСЬКИЙ,
проректор медичного інституту, доктор медичних наук, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член НТШ.
Орест СКОП,
архітектор, лауреат Державної премії України в ділянці архітектури.

Молитва — підмога у справі

13 вересня 1996 року о 12 годині дня біля Марійської каплиці на Високому Замку розпочнеться благальна молитва на вервиці до Діви Марії за повернення фігури Матері Божої на фонтан у Львові. Відбудеться освячення образочків ікон Пречистої Діви Марії.

Українська греко-католицька спілка ім.А.Шептицького.
Комітет захисту християнських пам'яток України.

Резонанс

Якби ця подія мала характер побожний, християнський...

«Хіба може бути протистояння Матері Божій у наш час?» Такий заголовок статті Лідії Садової у часописі «За вільну Україну» в числі за 11 червня 1996 р., число 69 (1084).

Ми, старша ґенерація насильно переселених з Польщі під час операції «Вісла», хочемо пояснити Лідії Садовій і Львівському комітетові захисту християнських пам'яток України правдиву суть названого ними «протистояння».

Річ у тому, що не було б ніякого протистояння ні від нашої Львівської влади в особі голови обласної Ради і мерії, чи товариства «Надсяння», чи нас, перемишльців, якщо б ця подія — відновлення скульптури «Богородиці на фонтані» мала характер направду побожний, християнський. Але, на превеликий жаль, воно не так. Ми, українці, сидимо пасивно, а наші сусіди-поляки часу даремно не марнують! Майже в кожному місті чи селі, як-от Городок, Судова Вишня, Мостиська, відбудовані і побудовані заново костели, хоча поляки — римо-католики там не проживають. Якщо вони є, то не більш як 3-5 родин. Скажіть, будь ласка, для чого і для кого це робиться? До 1939 року чимало греко-католицьких священиків було покарано грошовим штрафом тільки за те, що не віддавали метрик (свідоцтва про народження) українських дітей із церкви до костела, при тому без згоди і відома батьків, з прізвищем на «ський» (Лопушанський, Лозинський, Менцінський, Чайківський), бо таке прізвище, бачте, свідчило про «польське походзенє».

Але повернемось до справи скульптури «Богоматері на фонтані». Цей твір не обов'язково ставити на площі Свободи, його можна сміливо поставити біля римо-католицького катедрального собору. Місце просторе і гарне. Чому якраз ставити цю скульптуру на площі Свободи? Хіба для того, щоб проїжджі шовіністи — поляки мали можливість замаювати її біло-червоними прапорцями та стрічками з написом: «Царице Польського Львова, молися за нами».

Хочемо нагадати, що місто Перемишль — також європейське, і купол на катедральному греко-католицькому храмі Івана Хрестителя — теж мистецький твір і прекрасно віково вписувався в панораму цього міста. Однак його зруйнували, а новий купол матиме шпичасту форму.

Чи довголітня неволя так нам, українцям, зігнула хребет, що ми не в силі випростатися і дати відсіч нашим релігійним і національним ворогам?

Маємо свою незалежну, вільну державу, сповідуємо свій прекрасний обряд! Якщо хтось хоче, щоб у Львові на площі Свободи стояла скульптура Божої Матері, то добре, але нехай це буде скульптура Матері Божої Покрови. Тоді, напевно, наша Львівська Рада не буде заперечувати проти цього і ми, миряни, також.

Мирослава ЛОЗИНСЬКА
і ще 15 підписів.

Питання відновлення скульптури

У 1993 році у Львові за порадою священиків та з благословення Блаженнійшого патріарха Мирослава Івана кардинала Любачівського був заснований Комітет захисту християнських пам'яток, який поставив собі за мету пошук, відновлення та збереження християнських пам'яток.

Однією з ініціатив комітету було відновлення статуї Пречистої Діви Марії на фонтані у центрі Львова.

Протягом кількох років комітет докладав чимало зусиль, аби скульптура зайняла своє колишнє місце на Марійській площі. І хоч наша українська громада розділена на кілька конфесій, взаємини між якими не назвеш добрими, але власне ця ініціатива комітету знайшла схвалення і благословення чотирьох ієрархів Львова: Блаженнішого Мирослава Івана кардинала Любачівського від УГКЦ, митрополита Андрія від УПЦ Київського патріархату, архієпископа Петра від УАПЦ та єпископа Августина від УПЦ Московського патріархату. Матір Божа об'єднала всіх!

На громадському обговоренні, скликаному міською владою у липні, відомі представники львівської інтелігенції — священики, педагоги, письменники, митці, керівники ділових кіл та правоохоронних органів одностайно висловились за відновлення скульптури. Схвальне рішення ухвалили і профілюючі комісії міської Ради. Ділові кола обіцяли допомогти з коштами за умови прийняття позитивного рішення міською владою. Здавалось би, що ще треба?

Але у Львові, виявляється, знайшлися сили, яких міжконфесійна єдність і згуртованість громади не влаштовує. В газеті «Вірую» за липень 1996р., число 14, що є органом організації «Українська молодь — Христові», надруковано статтю під заголовком «Діяти треба розважливо», підписану кількома львівськими інтелігентами. Чию позицію вони обстоюють? Які аргументи висувають?

Аргументи цих вчених мужів вважаю абсурдними: варварське руйнування наших церков та могил у Польщі виставляється як аналогія відновленню скульптури Діви Марії у Львові, яка чомусь стає символом польськості. За логікою авторів вищезгаданої статті ми мали б мати нині Львів, забудований мазанками під стріхами, бо не тільки церкви святого Андрія Первозванного та святих Єлизавети і Ольги, палац Потоцького у Львові і Бадені не мають права на існування, але й святий Юр та Печерська лавра мали б бути знищені, як пам'ятники стилю бароко, що прийшов до нас з латинського заходу. Та й дзвонам не місце в Україні, адже в час хрещення Русі-України Візантія не знала дзвонів. Ми їх запозичили від тих-таки латинників. Шановні автори, заперечуючи «спільне українсько-польське свячення води», не можуть не знати того, що його і в природі не могло бути, бо в латинському обряді не освячують воду на Богоявлення.

Виступати в наш час проти встановлення Пресвятої Діви Марії якось ніби непристойно, тому й вдаються до демагогічних викрутасів: почекаємо, коли в Україні народяться, виростуть і розцвітуть свої Мікеланджело і Торвальдсени і побудують нам монументи, достойні Божої Матері. А якщо львівській громаді вже так конче хочеться мати скульптуру Божої Матері, то збудуймо її біля цирку, в Сихівському скверику або на куликівському звалищі.

Шановні пані і панове, автори статті «Діяти треба розважливо», якщо ви соромитеся або зрікаєтеся того, що ви католики, то майте мужність в цьому зізнатись. Але якщо ви вважаєте себе католиками східного чи латинського обряду, то це зобов'язує вас приймати догмат нашої Церкви про Непорочне Зачаття Діви Марії, символом якого є власне скульптура на фонтані. Даремно ви посилаєтесь на наші східні традиції, бо, відкидаючи «Требник» митрополита Петра Могили, ви, з одного боку, закликаєте до повернення східних першоджерел, а з другого — прищеплюєте нам обряди дикого Заходу в «два притопа, три прихлопа»: з попиками, пасторами, проповідниками чи ще як там їх назвати, розхристаними, в джинсах, нечесаними, в засмальцьованих куртках з імітацією єпітрахилі чи то дитячим підбрудком на шиї.

Свого часу комісія попереднього скликання з перейменування вулиць міської Ради прийняла рішення не повертати львівським вулицям «клерикальних» назв (св.Антонія або св.Софії). Згадайте, як кілька місяців тому, коли вулиці Пушкіна і Лермонтова були перейменовані на генералів Чупринки та Дудаєва, який галас зчинили не тільки «колишні», російський консул, але й деякі наші інтелігенти. Тепер чуємо протести проти відновлення статуї Діви Марії і похвалу, виходить, Сталінові, що її знищив. То чи не проглядається тут бажання зберегти по можливості радянське обличчя міста Львова? Чи, може, декому неприємно буде з вікон «Ґранд-готелю»

бачити цю статую? Вони володіють кам'яницями, хочуть володіти ще й вулицями. А, крім того, в районі фонтана тепер центр поширення порнолітератури, і коли буде встановлено фігуру Божої Матері, вигідне місце торгівлі зникне. Які ж то грошики тоді пропадуть!

Чиї інтереси, шановні автори, ви обстоюєте? Я вневнений, що міська влада перестане вагатися і прийме рішення про відновлення статуї Пресвятої Діви Марії.

Кожному депутатові Ради, кожній посадовій особі доведеться задуматись і відкрито сказати, чи вони за Діву Марію, чи проти. Це ж питання повинні поставити перед собою і всі львів'яни.

Юрій ШУХЕВИЧ.

Полеміка

«І буде Син, і буде Мати...»

Наприкінці 80-х років забило у Львові потужне джерело національного відродження. Україна ожила. Ожила, але не встала на повен зріст, а, все ще зігнута, не роздивившись добре дороги, попленталась наманівці.

Отак і йде, а п'ятдесят мільйонів українців усе в надії сподіваються, що знайдуть-таки правильну дорогу їхні поводирі...

В 1946-му, 8-10 березня, на саме «жіноче свято», під багнетами був проведений сумнозвісний собор, на якому стала катакомбною Українська Греко-Католицька Церква. На Галичині утворювалась церква, керована Сталіним.

Тож нічого дивного, що в 1950 році без будь-якого офіційного протесту з боку нової церковної влади у центрі Львова, де тепер фонтан, була знята з постаменту скульптура Божої Матері, а сам постамент, який стояв посеред фонтана, був використаний для фундаменту пам'ятника Леніну.

Через півстоліття, коли під впливом демократичного пориву ослабли московські пута і у Львові спалахнув рух за національну незалежність, всю Галичину невдовзі охопив і релігійний рух за відродження катакомбної Церкви. Українська Греко-Католицька Церква вийшла з підпілля. Майже одночасно виникли і перші громади Української Автокефальної Православної Церкви, Української Православної Церкви Київського патріархату та Української Православної Церкви.

Так українське національне відродження перетворилось в національно-релігійне, а українська революція — в національно-релігійну революцію.

Чи буде розумний чоловік тільки що підняту калину тягнути за вершок, мовляв, щоб швидше підросла? Мабуть, що ні. Та й не підросте, хіба що всохне. Чи тягнули отак калину національні поводирі, та чи мали вони розум — того не знаю. Та після проголошення незалежності, коли Україна ще не зіп'ялась на ноги як національна держава, повели її, ще кволу, шляхом псевдозахідної лжедемократії, а ідеї національного та духовного відродження замінили ідеями всезагальної приватизації. І поступово, але невпинно, ще недавно високе у Львові національне піднесення почало спадати, а національний дух і релігійну свідомість замінив дух наживи.

З тих чи інших причин Україна стала на шлях духовного і економічного занепаду. І лише священики і поодинокі миряни продовжували і продовжують донині прополювати від егоїстичного бур'яну людські душі.

Ісус Христос, щоб сповнити закон і свою місію на Землі, обрав собі учнів не переповнених схоластичними знаннями і гордих від усвідомлення власної значущості книжників і фарисеїв, а чистих серцем і душею простих рибалок. Так сталось і у Львові. Не високоповажні лідери, а кілька простих жінок, не відділяючи Бога від України і вбачаючи, що саме завдяки поєднанню руху за політичну незалежність, з щирим порухом до Господа здобули українці довгоочікувану свободу, подумали, що, відновлюючи старі назви вулиць, кафе і ресторанів, тобто відновлюючи історичне обличчя Львова, повинні б львів'яни відродити і християнські пам'ятки. Так зародилась ідея відновити в центрі Львова скульптурне зображення Божої Матері. Чи думали ці жінки про високі політичні ідеали? Може, так, а може, й ні. Але, напевно, мали на увазі одне: з Божої ласки здобули українці політичну незалежність і першим обов'язком львів'ян і львівської місцевої влади мало би бути відновлення в центрі міста скульптури Божої Матері, знятої комуністами.

Здавалось би, що то буде найпростіша річ. Пішли наші жінки здобувати дозвіл лабіринтами влади. За чотири роки клопотань, отримавши згоду в письмовій формі від усіх потрібних і непотрібних комісій, дійшли до заключного — отримати у міської влади рішення про дозвіл на відновлення скульптури Богородиці. Але посадові особи з львівської ратуші, замість того, щоб приймати рішення, запропонували провести громадське обговорення про доцільність відновлення в центрі Львова скульптурного зображення Божої Матері, знятого більшовиками. Отакої! Виявляється, це може бути й недоцільним.

На перше таке обговорення, яке готував заступник департаменту землеустрою та планування забудови м.Львова пан Швець, прийшли гарно згуртовані і добре підготовлені противники відновлення скульптури Божої Матері в центрі Львова. Їм протистояло лише кілька жіночок, ініціаторів відновлення скульптури Діви Марії, її проектант та один священик.

Зрозумівши суть такого обговорення, звернулись наші жіночки до депутата міської Ради пана Чопика з проханням зачитати на сесії їхнє клопотання: про включення до порядку денного і винесення на сесію питання про відновлення скульптурного зображення Божої Матері в центрі Львова.

Пан Чопик їхнього звернення на сесії не зачитав, а організував ще одне обговорення, в якому вже взяли участь відомі політичні діячі та представники широкого кола християнської громади.

На цей раз протилежна сторона не прийшла... Та й навіщо! Львівська міська влада була заблокована. Отці міста рішення про дозвіл на проведення реставраційних робіт не дають, бо, мовляв, «широкі кола громадськості» проти цього. І, щоб завершити справу, противники відновлення скульптурного зображення Божої Матері вирішили нанести останній удар — внести розкол в християнську громаду.

В газеті «Вірую» з'являється стаття «Діяти треба розважливо». Насамперед зазначимо, що всі автори цієї статті — поважні науковці та лауреати з не менш поважними титулами. У народі кажуть: «Не слухай, хто говорить, а що говорить». Отож і ми, шановний читачу, щоб діяти розважливо, подивимось, а чи такі ж поважні їх аргументи і що за ними криється.

Першим аргументом проти відновлення скульптури Божої Матері титуловані спеціалісти вважають те, що польські патріоти зневажили Божу Матір і пересунули її скульптурне зображення на другорядне місце, звільнивши першорядне місце для пам'ятника Адамові Міцкевичу, і тому на цьому місці скульптура Божої Матері стояти не може.

Дивна логіка. Якщо її продовжити, то ми повинні ще й подякувати комуністам, які зняли скульптуру Діви Марії з недостойного місця і виправили таким чином гріх поляків. Шкода, що владики чотирьох Українських Церков не звернулись за порадою до професора Рудницького з товаришами — не благословили б вони тоді відновлення скульптури Богородиці, а подякували б комуністам «за виправлення гріха». Жаль, що професор Рудницький запізнився з такою порадою.

Але поставимо питання інакше: чи справді австрійська влада під тиском польських патріотів вчинила гріх, давши дозвіл на переміщення скульптурного зображення Божої Матері?

Скульптура Божої Матері була не у вигляді декоративного фонтана, як зумисне пишуть про це автори статті, а стояла посеред фонтана на високому постаменті. У цьому фонтані, освяченому уже самим скульптурним зображенням Божої Матері, протягом десятків років святили воду на Йордан. Таким чином скульптура Божої Матері була не тільки релігійною прикрасою міста, але й мала культове призначення. Будь-яка релігійна споруда має дві функції — зовнішню і внутрішню. Зовнішня функція, якщо говорити найпростіше, виявляється в тому, щоб така споруда органічно вписувалась в наявний природний чи архітектурний ансамбль і була його прикрасою, маючи при цьому довершені форми. Основною ж функцією є внутрішня — її внутрішній зміст, тобто її суто релігійне, культове призначення.

Коли польські патріоти захотили увіковічити пам'ять Адама Міцкевича, як ми недавно Тараса Шевченка, то виник ряд архітектурних проблем.

По-перше. Якщо б пам'ятник Адамові Міцкевичу був поставлений десь посередині тодішнього центру, то скульптурне зображення Божої Матері почало б відігравати роль звичайного пам'ятника і його культове призначення було б зменшеним і приниженим.

По-друге. Обраний проект пам'ятника Адамові Міцкевичу передбачав створення круглої площі, що вимагало б перебудови центра Львова.

І по-третє. Там, де стоїть пам'ятник Тарасові Шевченкові, був пам'ятник Янові Собєському. Будучи центральним, пам'ятник Адамові Міцкевичу став би не тільки центральним в наявному архітектурному ансамблі, але і як з'єднувальна ланка поміж скульптурами Божої Матері і польського короля підкреслював би при цьому композиційну архітектурну другорядність скульптурного зображення Божої Матері, не кажучи вже про приниження її внутрішньої, релігійної функції.

Помінявши місцями два скульптурні зображення (з дозволу австрійських властей і церковних владик), тогочасні архітектори не тільки блискуче розв'язали суто архітектурну проблему, але й зберегли першорядність значення скульптури Божої Матері й водночас створили для львів'ян можливість вільного доступу до скульптури Богородиці для відправлення релігійних обрядів.

Професор Рудницький з колегами звинувачує в архітектурній некомпетентності архітекторів минулого. Але чи не нагадує вам, шановні читачі, це той час, коли радянські «спеціалісти» з історії релігії навчали Йосифа Сліпого і його сподвижників канонів християнської віри?!

Архітектурні споруди минулого відзначалися не кількістю закладеного бетону чи арматури, а витонченістю і вишуканістю форм. До наших днів збереглась лише частина архітектурного комплексу у вигляді пам'ятника Міцкевичу, і кожний львів'янин сам може судити про «архітектурну компетентність» скульпторів та архітекторів початку нашого століття. Друга частина, тобто зображення Богородиці, була ліквідована і перероблена в 1950 році радянськими архітекторами, комуністами за переконаннями. Залишилися лише фотографії, а в церкві св.Андрія стоїть сама скульптура Божої Матері, яку з любов'ю зберегли українці.

Професори Рудницький і Крушельницька із співавторами закликають не ятрити старих ран і не псувати українсько-польських відносин.

Але чиї рани роз'ятрить відновлена скульптура Богородиці? Чи не тих, хто її не визнає або хто її знімав? Гадаю, що цілком зрозуміло, куди спрямована така аргументація.

Погляньмо також, а як дійсно відіб'ється відновлення скульптури Богородиці на українсько-польських відносинах.

Уявіть собі, що на місці декоративного фонтана, посеред двох пам'ятників, Адамові Міцкевичу і Тарасові Шевченку, постала скинута комуністами скульптура Божої Матері, то вона не тільки об'єднає два пам'ятники в єдиній архітектурній композиції, але й символічно об'єднає слов'янські християнські народи.

І Адам Міцкевич, і Тарас Шевченко, як і наші народи, стоятимуть обабіч Божої Матері, кожний на своєму місці, залишаючись при цьому самим собою, кожний зі своїм патріотизмом і національним духом. А на Водохреста священики усіх конфесій освячуватимуть біля Матері Божої воду і освячуватимуть тим самим єдність християнського і слов'янського світу, й історичний перехід з Божої ласки від Львова австрійсько-польського до Львова українського, минаючи Львів комуністичний.

І цього також бояться деякі впливові сили, бо не хотілось би їм із вікон «Гранд-готелю» чи готелю «Жорж» бачити і Божу Матір, і символіку єдності слов'янських народів, і українське відродження, в основі якого лежить християнська віра.

Але поставимо питання і таким чином. Чому доктор історичних наук Лариса Крушельницька, звинувачуючи в безбожництві і надмірному патріотизмі поляків при встановленні пам'ятника Адамові Міцкевичу в 1905-1906 роках, «забула», що вибраний проект скульптора Попеля втілювався у натуральних розмірах і керував спорудженням і переміщенням пам'ятників українець, скульптор Паращук?

І чи не саме Провидіння Господнє керувало Паращуком, щоб через дев'яносто років, коли на місці, де стояв пам'ятник польському королеві, постане під Покровом Богородиці на хвилі українського відродження Тарас Шевченко, вдячні українці відновили у центрі Львова і зневажену комуністами скульптуру Божої Матері, щоб вона символічно об'єднувала слов'янські народи і вказувала єдино правильний шлях для воскреслої України?!

Представивши себе патріотами України, доктор історичних наук Лариса Крушельницька із співавторами застерігають, що деякі сили (під цими «силами» вони розуміють кількох релігійних жінок, що зініціювали відновлення скульптури Діви Марії) прагнуть, цитую: «Відтворити ідеологічну систему міста Львова у тій формі, в якій вона склалася на 1938 рік, тобто на кінець польської державницької діяльності». Чого ж так боїться пані Лариса Крушельницька із співавторами і проти якої ідеологічної системи міста вони виступають? Проти її польського спрямування? Ні, бо пропонують залишити усі пам'ятники діячам польської історії і культури. Проти капіталізму? Також ні. А проти чого?

Завоювання будь-якої держави починаються із завоювання міст, а щоб завоювати місто, треба завоювати центр. Згадаймо, як керівники ЗУНРу, «купившись» на дипломатичні балачки (у нашому випадку «громадські обговорення»), втратили центр Львова, що призвело до втрати державності. І чи не з тієї причини противники відновлення скульптури Божої Матері на тому ж самому місці, звідки вона була знята комуністами, пропонують різні місця, лишень би не центр, щоб не став він християнським?

У центрі міста вони лукаво пропонують «гідне» для Богородиці місце біля оперного театру, там, де стояв пам'ятник Леніну.

Але чи гідно ставити скульптуру Божої Матері там, де стояв пам'ятник катові, бо ж місце осквернене?! І яке відношення має Діва Марія до оперного театру? І чи не пасує біля оперного театру дійсно поставити декоративний фонтан з дельфінчиками, німфами і т.п. речами? Думаю, що так. Але підійдемо до справи і з другого боку.

Наші опоненти підкреслюють, що в традиціях Української Церкви цілковито відсутнє зображення Богородиці у вигляді об'ємної скульптури. То, пропонуючи різні «гідні», на їхню думку, місця, яке вони пропонують скульптурне вирішення? Плоске? Як рекламні щити? Але ж по всій Галичині були скульптурні зображення Божої Матері, які ставили українці, але наші вчені професори того не знають.

Автори статті як «аргумент» наводять слова Папи Римського Івана Павла II про те, що треба шанувати традиції східних церков. Але чи порушить свої традиції Українська Церква, якщо виправить гріх, вчинений комуністами, панове професори?

Залишається поставити ще одне запитання. Владики Української Православної Церкви, Української Автокефальної Православної Церкви, Української Православної Церкви Київського патріархату, Української Греко-Католицької Церкви не тільки щиро підтримали бажання віруючих відновити в центрі Львова скульптурне зображення Божої Матері, але й дали своє благословення.

Тож до якої із східних церков зараховують себе наші вчені мужі і чиї інтереси вони висловлюють? Відповідь зрозуміла — інтереси тих, хто не визнає ні Церкви, ні Матері Божої, ні України...

Як один із аргументів висувається також і те, що скульптура Божої Матері виконана у західному стилі. Але ж і Львів збудований у західному стилі. Чи нам тепер руйнувати місто? А щодо Божої Матері, то вона є одна для всіх народів...

Національний спалах в Україні не був спалахом за демократію, як намагаються нам нав'язати, а національно-релігійним зрушенням.

З Божої ласки, як наслідок поєднання двох потужних течій — національної і релігійної, — відродилась Україна, і джерело цього відродження забило у Львові. Забило та й затихло. Тож чи не наш обов'язок перед Богом і Вітчизною відновити в центрі Львова скульптурне зображення Богородиці і ще раз пробити джерело національно-релігійного відродження України?

Прийде час, і ті, хто сьогодні виступає проти відновлення скульптури Божої Матері в центрі міста, звідки зняли її комуністи, зрозуміють свою помилку і хибність власних і невласних переконань.

Хотілось би, щоб переглянули свою позицію і автори статті «Діяти треба розважливо», щоб змогли ще використати свої знання на користь Україні, і нехай допоможе їм у цьому Господь.

Вірте у Бога, шановні опоненти, і нехай не мудрування лукаві, а щира любов до Ісуса Христа і Пречистої Діви Марії зігріває ваші серця, а скульптурний образ Богородиці таки стоятиме у центрі Львова і дасть новий поштовх до духовного, а відтак і політичного і економічного відродження України, і переходу до утворення Української національної держави на християнських засадах.

Зиновій ФІЛЯК,
робітник-пенсіонер, християнин.
м.Львів

● *Міжнародні контакти*

Айн — цвай — поліцай, драй — фір — бригадир...

Популярна німецька пісенька доволі часто звучала з приймачів львів'ян, і ніхто особливо не задумувався над її змістом, хоча здогадувались, що йдеться про поліцію.

А тим часом контакти німецької поліції і української міліції розширюються і зміцнюються серйозно.

Вчора у Львівському інституті внутрішніх справ відбулась зустріч керівництва інституту, курсантів, викладачів із головним кримінальним комісаром міністерства внутрішніх справ землі Баварія (ФРН) Рудольфом Шнайдером та головним поліцейським комісаром Вольфгангом Венгером, котрі на підставі протоколу про реалізацію положень спільної заяви про співпрацю між Міністерствами внутрішніх справ Баварії і України проводять у Львові семінар на тему «Проблеми добору кадрів, психологічної підготовки, можливості прикладної поліцейської психології при подоланні специфічних проблем та ситуацій під час операцій».

З великим зацікавленням присутні вислухали розповідь німецьких гостей про специфіку їх роботи. Такий обмін досвідом допоможе нашим правоохоронцям стати безпосередніми учасниками побудови правової держави.

Адже, як зазначив пан Рудольф Шнайдер, він безпосередньо займався проблемами інтеграції поліційного апарату східної Німеччини у західні правові рамки. Подібні проблеми виникають і сьогодні, адже злочинність не знає кордонів, тому правоохоронні органи європейських країн повинні співпрацювати для загального добра всіх громадян, що поважають закон.

Природно, що з залу лунали запитання про розмір зарплат німецьких поліцейських та рівень їх соціальної захищеності. У цьому плані звичайно у них «alles gut». Але, як сказав начальник Львівського інституту внутрішніх справ генерал Віктор Регульський, ніхто не буде платити нам їхніх зарплат і їм відповідно — наших — все пізнається у порівнянні. Для прикладу, німецький поліцай платить за квартиру 1400-1700 марок, обід йому обходиться у 50-60 марок. В той же час наші правоохоронці, хоч і менше отримують, але й менше витрачають. Та все-таки верховенство права є пріоритетним для німецького суспільства, котре виражається у повазі громадян до поліції, власне у цьому напрямі і має працювати українська міліція. Нещодавно делегація львівських правоохоронців відвідала Баварію і була вражена ставленням населення до поліції. Поліцай там — персона нон ґрата. А як може буте інакше? Адже він стоїть на захисті інтересів у першу чергу своїх співгромадян, платників податків.

Такі контакти поміж українською міліцією та баварською поліцією допоможуть нам зробити ще один крок до цивілізованого суспільства. А порозумітися безпосередньо між поліцією і міліцією допомагала завідуюча кафедрою іноземних мов Української академії внутрішніх справ Ольга Романюк, котра забезпечувала синхронний українсько-німецький і німецько-український переклад.

Йосиф ПАЗЯК.

Будьте здорові!

Треба підсолодити?

Знаю, гірко вам, сумно, бо вже ось місяць не бачите пана Президента, не розмовляєте з ним, не маєте кому поскаржитися. Але тримайтеся, з дня на день він з'явиться, як сонечко у Львові. І щоб не було вам так гірко, то прочитайте ось ці солодкі рядки про мед, написані колегою пана Президента — Орестом Чупашком:

«Медом не лише ласують, але й лікуються, бо він поживний і дієтичний, має ферменти, мінеральні речовини, кислоти, вітаміни. Мед слід вживати по чайній ложці, якомога більше затримуючи його у роті. Краще його споживати з чаєм, молоком, соком, відварами та настоями лікарських рослин. Нормальною вважається доза 100 г на добу, поділена на кілька прийомів, а для дітей — не більш як 30-50 грамів.

Зовні мед застосовують при захворюванні шкіри у вигляді змащень, компресів місцевих ванн (20-40-процентний розчин меду) і мазей. Таким способом використовують мед при інфікованих, різаних, вогнепальних, гнійних ранах, ударах, атрофічних виразках, дерматиті, хронічному й гострому риніті (нежить), фарингіті, ларингіті, гінекологічних хворобах. Скажімо, при захворюванні дихальних шляхів, простуди беруть бруньки сосни разом з молодими пагонами і поміщають їх у посудину (половину її місткості), заливають доверху водою, кип'ятять на слабкому вогні 20-25 хв., настоюють протягом доби. Далі знову слід прокип'ятити 20-25 хв., настояти і втретє прокип'ятити. Процідити, додати мед за смаком і пити по чайній ложці 3-4 рази на день.

Суміш 100 г меду і 100 мл соку хрону вживають протягом дня, перебуваючи хворим у ліжку 2-3 дні.

Як сечогінний і потогінний засіб вживають чайний напій з лимоном, чорним перцем і медом.

При запаленні горла слід вживати всередину кашку з потертих яблук і цибулі, додавши до неї меду. Цей засіб сприятливо впливає також при слабкості сечового міхура.

Як профілактичний засіб рекомендується їсти по столовій ложці меду після кожної їди на десерт. Добре жувати щільниковий мед або воскові кришечки (печатка меду).

Коли у вас сильний кашель, вживайте сік цибулі з медом. Для цього 500 г очищеної і подрібненої цибулі ріпчатої, 50 г меду і 40 г цукру варити у літрі води на слабкому вогні протягом 3 год., охолодити, злити в пляшку й щільно закупорити. Пити по 3-4 столові ложки на день.

При тяжкості у грудях, кашлі, хрипоті рекомендується цибуля з медом такого складу: склянку натертої цибулі залити 200 мл оцту, протерти через 3 шари марлі, додати стільки ж меду. Вживати по чайній ложці через кожні 30 хв.

При гострому тривалому нежиті закапувати в кожну ніздрю по 5-6 крапель 30-процентного розчину меду в соці червоних столових буряків 4-5 разів на день. При запаленні зіву, носоглотки, гортані, трахеї вживайте сік алое з медом. Мед розвести соком алое у відношенні 2:5. Свіжу суміш вживати по чайній ложці до їди тричі на день протягом 1-2 місяців.

При підвищеній кислотності шлункового соку вживати мед за 1,5-2 год. до їди тричі на день, розчинивши його в теплій воді, а при зниженій — безпосередньо перед їдою, розчинивши його у холодній воді. В обох випадках використовувати не більш як 120-150 г меду за день, рівномірно розподіливши його. Курс лікування — 1,5-2 місяці.

Хворі на виразкову хворобу шлунка і дванадцятипалої кишки вживають мед за 1,5-2 год. до або через 3 год. після їди.

Мед потрібно розбавляти теплою водою, це сприяє зменшенню тонусу мускулатури шлунка і кращому його всмоктуванню. Бажано вранці й увечері вживати по 30, а вдень — 40 г меду. Людям, хворим на виразкову хворобу із зниженою кислотністю, рекомендується вживати цілющий продукт за кілька хвилин до приймання їжі.

Коліт. Вживати по 80-100 г меду на добу, розчинивши його в яблучному соці або в холодній воді, тричі на день до їди. Ще рецепт: розчинити у 800 мл холодної кип'яченої води 180 г меду, додати 50 г квіткового пилку, постійно помішуючи рідину. Поставити суміш на кілька днів при кімнатній температурі. Вживати по 1/2-2/3 склянки перед їдою. Курс лікування 1-1,5 місяця.

При захворюванні печінки й жовчовивідних шляхів ефективно діє суміш однієї ложки меду з яблучним соком уранці й увечері. Коли хвора печінка і нирки, раджу вживати 180-200 г меду на добу із соком лимона, відваром шипшини.

Варикозне розширення вен, тромбофлебіт. Робити медові компреси на шматинці з компресним папером, але без вати. Спочатку накладають компреси на 2, а потім на 4-6 год., через деякий час — на всю ніч. Курс лікування 40-50 компресів.

Міокардит, міокардіосклероз, серцева астма та інші захворювання серця. Вживати протягом 1-2 місяців по 100-150 г меду на добу, розподіливши його денну норму на невеликі порції.

Ішемічна хвороба серця. Вживати по 50 г меду на день протягом 1-2 місяців.

Безсоння. Як заспокійливий засіб на ніч вживати склянку води чи кефіру з розбавленою в них столовою ложкою меду.

Недокрів'я. Мед швидко підвищує вміст гемоглобіну в крові. Вживати його треба по 100-150 г за добу протягом 20-30 днів (за курс лікування потрібно з'їсти 3 кг меду. Можна пити коров'яче молоко, літнім людям краще пити кисле молоко), додаючи до нього 20% меду.

Кон'юнктивіт. Закапувати очі 30-процентним розчином меду в дистильованій воді.

Відвари і настої цілющих рослин з медом. Подрібнити 150 г листків алое (зрізати краї з колючками). Залити 300 г гарячого меду (60%) і настояти протягом доби. Після цього розігріти, процідити і вживати по 50-10 г перед їдою як проносний засіб.

При туберкульозі: свинячий смалець, вершкове масло, мед, порошок какао (взяти порівну по 100 частин) змішати із соком з листків алое (15 частин). Столову ложку суміші розчинити у склянці гарячого молока. Вживати зазначену дозу двічі на день.

У народній медицині алтею лікарську використовують при запаленні сечового міхура, коліті, диспепсії у дітей, запальних процесах у нирках, виразці шлунка і дванадцятипалої кишки. Для цього столову ложку подрібненого кореня алтеї (квіток або листків) залити склянкою холодної води і настоювати протягом 4 год., потім прокип'ятити 6-7 хв. і охолодити. Пити з теплим медом по 2 столові ложки 3-4 рази на день. При туберкульозі легенів п'ють відвар алтеї з молоком.

Липа серцелиста. Квітки з передквітковими листочками мають сильні потогінні властивості, виявляють спазмолітичну й секретолітичну дію, а також діють як жирознижувальний і протизапальний засоби. На склянку окропу беруть столову ложку квіток липи і настоюють протягом 10 хв., проціджують, додають мед за смаком. Відвар 20 г квіток в одній склянці води вживають як потогінне на ніч по півсклянки, додаючи мед за смаком.

Овес. Вівсяну крупу використовують для приготування відварів і киселів при шлунково-кишкових захворюваннях, а також як загальнозміцнювальний засіб після операцій і виснажливих хвороб. Одну частину зерна заварити у 2 частинах води до повного випаровування рідини. На склянку каші — 2 столові ложки меду. Вживання не обмежується».

До речі, щоб компенсувати брак спілкування з паном Президентом, читайте його збірник рецептів народної медицини «Будьте здорові!» Не маєте його? То придбайте книжку у редакції «ЗВУ».

Василь СЕМЕН.

Спорт

● *Єврокубки*

Сьогодні — старт

Матчами 1/32 Кубка УЄФА сьогодні розпочинаються ігри популярних європейських футбольних турнірів. Обидва наші клуби — «Динамо» та «Чорноморець» — гратимуть вдома. Суперник киян — швейцарський клуб «Невшатель ФК «Ксамакс» — триразовий чемпіон своєї країни. Цій команді належить унікальне досягнення — вона удома не програла жодного з 24 матчів, проведених у єврокубкових турнірах. А гостювали у містечку Невшатель і «Баварія», і «Рома», і «Реал».

Минулого сезону клуб посів третє місце у національному чемпіонаті, а теперішній почав надзвичайно вдало — після перших п'яти турів очолює таблицю розіграшу. І це незважаючи на втрату у міжсезоння кращого бомбардира, гравця румунської збірної Молдована. А ось кращий новачок француз Жан-П'єр Сіпрієн дискваліфікований за напад на тренера однієї з команд-суперників і у матчах з «Динамо» участі не візьме.

Тим часом румунський «Національ» до відомих клубів не зарахуєш — до 1991 року ця команда з Бухареста називалася «Петролул» і цього року вперше стартує у єврокубках. Отже, обидва суперники нашим командам цілком «по зубах», принаймні вдома. Але почекаємо до вечора.

Роман ДУРБАК.

● *Чемпіонат України: друга ліга*

Без перемог

У неділю відбувся п'ятий тур чемпіонату України з футболу у другій лізі. Жовківський «Гарай» удома поступився лідеру — ФК «Тисмениця» з Івано-Франківщини — 0:2. Ще один представник Львівщини комарнівський «Газовик» теж удома не зумів переграти «Покуття» з Коломиї. В результаті — нульова нічия.

Роман ДУРБАК.

● *Автоспорт*

Перемога «Укртатнафти»

У Херсоні минулого тижня відбулися водночас дві важливі для українського автоспорту події — третій етап чемпіонату України з авторалі і міжнародне ралі «Чумацький шлях-96». Перше місце в абсолютному заліку міжнародних змагань зайняв екіпаж Василь Ростоцький — Віктор Балін з команди «Укртатнафта». Завдяки їхньому успіхові перемогу в клубному заліку посів Одеський автомобільний клуб. Екіпаж Ростоцький — Балін є справжньою знахідкою для одеситів, а торік вони стали чемпіонами України з авторалі в неофіційному абсолютному заліку, виступаючи за Галицький автомобільний клуб. На жаль, через фінансові непорозуміння чемпіони були змушені переїхати до Одеси, де стали гордістю місцевих уболівальників.

Третій етап чемпіонату України з авторалі був представлений автомобілями трьох класів (12, 8, 7). У дванадцятому класі перше місце посів екіпаж Василь Ростоцький — Віктор Балін (Одеський АК), у восьмому — екіпаж Олександр Андріященко — Анатолій Майстренко (Одеський АК), у сьомому — екіпаж Володимир Петренко — Ігор Полутов (Київський регіональний АК «Славутич»). Очікуються ще два етапи українського чемпіонату.

Оксана КАРТАТА.

● *Футбол: вища ліга*

Незапланована втрата

«Карпати» — «Нива» (Вінниця) — 1:2 (1:0)

7 вересня.

Стадіон «Україна», 3 тис. глядачів.

«Карпати»: Расулов, Євтушок, Чижевський, Дудник, Мокрицький, Топчієв, Зуб, Назаров, Маковей, Покладок (Колесник, 64), Вовчук.

«Нива»: Циткін, Гайдаржі, Бровченко, Запорожченко, Соловєнко, Балацький, Грановський, Романчук, Рябцев (Малюта, 90), Демидяк (Лелюх, 85), Любинський (Браїла, 61).

Голи: Р.Зуб (22 хв., з пенальті), В.Демидяк (57), Р.Романчук (80).

Попереджено: Покладка, Зуба, Романчука, Бровченка.

Судді: С.Татулян, О.Балакін, А.Куцев (усі м.Київ).

Хоча осінній, холодний дощ, що майже протягом доби лив у Львові, за кілька годин до гри вщух, усе ж таки холодний душ обрушився на прихильників «Карпат», що зібралися того дня на «Україні»: мало хто сподівався на такий кінцевий результат матчу. Від прикрих поразок у себе вдома ніхто не застрахований — на те він спорт. Але, при такій млявій, невиразній, особливо у другому таймі, беззубій грі — даруйте. Хіба що Р.Зуб спочатку був трохи «зубатим», а під кінець гри аж надто — за що й заробив «гірчичника».

Але все за порядком. Господарі, як належить почали досить впевнено і початок матчу був за ними. Запам'ятилася рейди і удари по воротах «Ниви» Покладка, Вовчука, Маковея. І після удару останнього хтось із захисників гостей зіграв рукою. Одинадцятиметровий чітко реалізував Р.Зуб. 1:0! Мали ще нагоду відзначитися вже згадані гравці, а також Дудник. Непогано виглядав у першому таймі блудний син «Карпат» — Д.Топчієв, що повернувся у команду.

Далі футболісти «Карпат» заспокоїлися, самовпевнено вирішивши, що гру вже зроблено, а вінниччани, навпаки, почали перехоплювати ініціативу і досить гостро контратакувати. Після нехитрої комбінації вінниччан на 57 хв. В.Демидяк встановив рівновагу.

Футболісти «Карпат» почали поспішати, метушитися, віддавати м'яча суперникові, невдало бити по воротах. Взагалі у другому таймі наші гравці були якісь безпорадні. Пропали взаємозв'язки і порозуміння між ними. Натомість гості продовжували небезпечно контратакувати і на 80 хв. забили другого гола. Зробив це Романчук, завдяки двом точним ударам якого у ворота естонського «Садама» вінницька «Нива» вийшла у наступне коло розіграшу Кубка володарів європейських кубків. Вінниччани, напевно, й не сподівалися на такий щасливий для них перебіг подій у виїзному матчі з командою, що до цього туру випереджала їх на вісім очок. До речі, це перша перемога, здобута «Нивою» у цьому чепіонаті взагалі.

Непоганий повинен бути стимул і настрій у неї перед грою з швейцарським «Сьоном», яка відбудеться сьогодні.

«Карпати» після пропущеного гола вдалися до навали, котра, як і завжди, ні до чого доброго не приводить, і мало не пропустили третього гола — це усе той невгамовний Романчук після флангового рейду влучив м'ячем у лежачого голкіпера господарів.

Засмучені і розчаровані вболівальники поспішно залишали трибуни стадіону.

Решта матчів сьомого туру закінчилася так: «Шахтар» — «Динамо» — 1:3, «Зірка-НІБАС» — «Чорноморець» — 0:2, ЦСКА — «Ворскла» — 0:0, «Металург» — «Дніпро» — 1:1, «Таврія» — «Прикарпаття» — 2:0, «Кремінь» — «Кривбас» — 2:1, «Нива»Тр — «Торпедо» — 2:1.

Турнірна таблиця тепер набула такого вигляду:

	І	В	Н	П	М	О
1. «Динамо»	7	6	0	1	19-3	18
2. «Чорноморець»	7	5	1	1	13-7	16
3. «Ворскла»	7	4	3	0	11-3	15
4. «Дніпро»	7	4	2	1	14-7	14
5. «Металург»	7	3	3	1	10-7	12
6. «Шахтар»	7	3	2	2	11-6	11
7. «Карпати»	7	3	1	3	10-7	10
8. «Торпедо»	7	3	1	3	9-9	10
9. «Зірка-НІБАС»	7	3	1	3	6-10	10
10. «Таврія»	7	3	1	3	5-7	10
11. «Нива»Тр	7	3	0	4	6-12	9
12. «Нива»Вн	7	1	3		3-8	6
13. ЦСКА	7	1	2	4	4-7	5
14. «Кривбас»	7	1	1	5	6-11	4
15. «Кремінь»	7	1	1	5	3-15	4
16. «Прикарпаття»	7	0	2	5	4-15	2

Ігор ДАЦЬКІВ.

Покликання — тренер

Наставник... Учитель... Тренер... Ці поняття у спорті недарма стоять поруч, а іноді й ототожнюються. Для молодих атлетів, об'єднаних у команди і нерідко тривалий час відірваних од рідної домівки, тренер — це водночас і вихователь, і мудрий порадник, і батько. У спорті, зокрема у футболі, ми знаємо багато прикладів такого самовідданого служіння. Фахова майстерність, принциповість характеризує нинішніх наставників одеського «Чорноморця», львівських «Карпат» і кіровоградської «Зірки-НІБАС» Леоніда Буряка, Мирона Маркевича та Олександра Іщенка. Не випадково першого з них залучено до роботи з національною збірною України, а О.Іщенко відповідає за підготовку молодіжної збірної нашої держави.

У футболі слава швидко знаходить обдарованих і талановитих. Тренери, гравці — завжди на видноті, завжди в полі зору своїх численних уболівальників. Авторові цих рядків імпонувала гра одного з найтехнічніших футболістів колишнього станіславського «Спартака», майстра спорту Мирослава Думанського, якого уже рік немає з нами. Він був гравцем універсальним — на той час це вже рідкість. Міг у скрутний момент допомогти захисникам, організувати контратаку і сам же завершити її влучним ударом. Але й будучи гравцем, завжди цікавився тренерською справою. Тому й домігся певних успіхів на цій ниві, приводив своїх вихованців до звання чемпіонів України серед команд другої ліги, підготував не один десяток перспективних гравців.

Тим часом його вихованці, завершивши кар'єру гравця, уже самі працюють тренерами команд майстрів Івано-Франківщини. Один з них — Микола Пристай. Кращий бомбардир «Прикарпаття» за всю історію команди, має на своєму рахунку 97 забитих голів. Зараз Микола очолює команду другої ліги ФК «Тисмениця», яка є одним з лідерів цьогорічної першості. Поруч з молодими гравцями тут виступають досвідчені футболісти, які пройшли школу івано-франківського «Прикарпаття» — В.Петрик, Є.Ручкан, І.Стахів. Коли я запитав Пристая, чи не важко йому знаходити спільну мову з ветеранами, з якими ще недавно сам виступав, то він, не задумуючись, відповів:

— Розумію, на що натякаєте. Чи вдасться мені викликати сумлінність у боротьбі за досягнення турнірної мети в наших найкваліфікованіших гравців, хіба не так? Я пересвідчився в тому, що вони — справжні професіонали, а тому не маю жодного сумніву, що знайду до них підхід. Кожен з наших гравців повинен довести, що дорожить своїм ім'ям у футболі. Тим паче, що простір для цього є: наше завдання — вибороти путівку в першу лігу національного чемпіонату. І я постійно повторюю гравцям: футбол в Україні — один з найпопулярніших і масових видів спорту, і щоб бути тут на видноті, треба мобілізувати всі моральні сили, сумлінність і майстерність.

Порядність, чесність, вихованість характеризують роботу ще двох тренерів Івано-Франківщини — Бориса Пазухіна (ФК «Калуш») та Ігоря Мельничука («Покуття»з Коломиї). Перший з них уже давно живе проблемами калуського футболу, адже сам свого часу грав за цей колектив. У роботі Пазухін спирається на однодумців, «фанатів» своєї справи. На конкретних прикладах, зіставленнях тут спонукають футболістів не сприймати, скажімо, певних рішень керівництва команди, клубу абстрактно, а мислити над ними, спільно доходити однієї думки, оцінки. А це вже посилює морально-психологічний клімат у колективі, допомагає згуртованості, утвердженню національної свідомості.

Наставник коломийського «Покуття» Ігор Мельничук — наймолодший з тренерської когорти. Своїм учителем вважає Івана Краснецького, який зараз працює у США. Вихованець коломийського футболу ще сам донедавна виходив на поле. У своїх підлеглих розвиває вміння мислити, до кінця віддаватись обраному захопленню, не обмежуватись діями напівсили, покладаючись на свою майстерність. Його вдало доповнює начальник команди Василь Пішак, який не один рік працює на цій посаді. Кожен з них хоче чесних відносин між усіма тими, хто професійно служить футболові на посаді, з якої можуть звільнити після першої-ліпшої поразки.

Тренери, про яких йшлося у нашій розповіді, готують команди для того, щоб дарувати глядачам свято зустрічі з чесним змаганням у вправності, кмітливості, волі. У цьому велика притягальна сила футболу, що став у нашій молодій державі грою всенародною, і не за горами ті часи, коли ми зможемо радіти з успіхів наших спортсменів.

Петро БЕЛЕЙ.

м.Івано-Франківськ.

Погода

10 вересня на Львівщині передбачається хмарна погода з проясненнями, вранці та вдень дощ, у Карпатах місцями з мокрим снігом. Вітер північно-західний, швидкість 7-12 метрів за секунду, вранці та вдень місцями пориви 15-20 метрів за секунду. Температура повітря вночі 5-10 градусів тепла, вдень 10-15 градусів вище нуля. Видимість добра.

Усміхнімося разом...

Цей веселий, веселий світ...

...з українцями

— На вашому підприємстві працюють?

— Працюють.

— Зарплату видають?

— Ні.

— А люди на роботу ходять?

— Ходять.

— То чому не зроблять платний вхід?..

...з італійцями

Подружжя подорожувало на теплоході. Жінка надто перехилилася через поруччя, і матрос, який саме тут проходив, застеріг:

— Обережно, сеньйоро, так ви можете впасти за борт!

...з американцями

Чоловік дзвонить коханцю своєї дружини:

— Моя дружина народила двійнят!

— Іди ти?!

— Я вже свого забрав, тепер іди ти...

...з жидами

Зустрілися дві одеситки:

— Як ти можеш так зраджувати свого чоловіка?

— Як усі. А що, ти знаєш інший спосіб?

АСА.

Раціоналізатор.

Малюнок Мирослава МАРИНЮКА.

Музичний анонс

Гармонія музики
та архітектури
Запрошує
Будинок
органної музики
10 вересня (вівторок),
поч. о 17 год.
Незабаром на сцені Будинку
органної музики
Варшавський камерний хор.
Тільки один концерт!
Всім, всім, всім!
Суперконцерт, присвячений
Дню Львова, незабаром на
сцені Будинку органної музики.
Стежте за рекламою!
Контактний телефон:
72-39-53.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАКУПОВУЄ ГУРТОМ ВІД НАСЕЛЕННЯ

М'ЯСО ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ТА СВИНЕЙ

за готівку за ринковими цінами.

Виплата грошей — на місці, щодня, крім суботи й неділі, від 7 до 12 год.

При собі мати паспорт, довідку сільської Ради і ветеринарне свідоцтво (форма № 2).

Наша адреса: м.Львів, вул.Липинського, 4
(колишня Ульяновська).
Довідки — тел. (0322) 75-76-75.

Театри

Перший український театр для дітей та юнацтва. 10 вересня — відкриття 76-готеатральногосезону. ЧІППОЛІНОТА ЙОГО ДРУЗІ. Завтра — **НЕЗВИЧАЙНІ ПРИГОДИ В КРАЇНІ ІГОР (прем'єра).**

Галицький центр кіномистецтва. ШВИДКІСТЬ (новий пригодницький фільм, США). Поч. об 11.10, 13.00, 15.00, 17.00, 18.50.

Консультує юрист

У четвер від 17 до 19 год. в приймальній редакції передплатників часопису консультує юрист.

МПП «Юра-Плутон»

ЛІКВІДУЄТЬСЯ

Всі претензії приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення в газеті.

Тел. для довідок 76-45-61.

ПП «Плід»

ЛІКВІДУЄТЬСЯ

Всі претензії приймаються протягом місяця з дня опублікування оголошення в газеті за адресою:

м.Львів, вул.Личаківська, 10/8.

Загублений студентський квиток, виданий Львівським автодорожнім технікумом Філясу О.А., вважати недійсним.

Загублений студентський квиток, виданий Львівським технікумом харчової промисловості Василевич О.І., вважати недійсним.

ВІЧНАЯ ПАМ'ЯТЬ

Колектив Львівського обласного підприємства «Облпаливо» висловлює глибоке співчуття заступникові директора підприємства **Аліму Станіславовичу Дробовичу** з приводу смерті його

МАТЕРІ.

За вільну Україну

ЗАСНОВНИК — ТРУДОВИЙ КОЛЕКТИВ РЕДАКЦІЇ

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 290000, м. Львів,
вул. Миколи Вороного, 3
ТЕЛЕФОНИ: 72-89-04 — приймальня, головний редактор; 79-81-94 — заступник головного редактора; 72-17-50 — відповідальний секретар, секретаріат, художник; 72-38-03 — відділ політології, коректори; 72-87-30 — відділ соціально-економічних проблем, АПК; 72-25-64 — відділ проблем екології, медицини, соціального захисту і прес-контролю; 72-80-52 - відділ національного відродження; 74-10-38 — репортерський відділ; 72-40-07 — відділ реклами, оголошень, фотокореспонденти; 72-56-88, 72-95-27 — комп'ютерний центр; 72-58-42 — господарський відділ; 74-30-72 — бухгалтерія.

ФАКС — 72-95-27.
Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій.
Листи, рукописи, ілюстрації не рецензуються і не повертаються.
Редакція застерігає за собою право літературного редагування, скорочення прийнятих для публікацій текстів.
За зміст реклами відповідає замовник, за достовірність фактів — автор.
Листування з читачами ведеться, в основному, на сторінках газети.

Фотоформи виготовлені у НВО "Політон" на обладнанні "Газета-2".
Газету віддруковано в друкарні видавництва «Вільна Україна»,
290000, м. Львів, 26, вул. Володимира Великого, 2. Тел 34-00-18.

РЕЄСТРАЦІЙНЕ СВІДОЦТВО — серія КП № 698, 28 травня 1992 р.
РОЗРАХУНКОВИЙ РАХУНОК № 000363410 В ОДАК УСБ м. ЛЬВОВА
МФО 325019
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР Богдан ВОВК.
РЕДКОЛЕГІЯ: Марія БАЗЕЛЮК, Ілько КОЛОДІЙ, Ярослав ЯКИМОВИЧ.

Індекс 61045 Тираж 47.844 Зам. № 2829

ЗА ВІЛЬНУ УКРАЇНУ

Обніміться ж, брати мої!..
Т. Шевченко

НАРОДНИЙ ЧАСОПИС

Виходить у Львові з 1 липня 1990 року Вівторок, 10 вересня 1996 року Число 106 (1121) Ціна 20 коп.

«Жінка, зодягнена в сонце, а під ногами її місяць, а на її голові вінок з дванадцяти зір»

— ці рядки з «Апокаліпсису» св.Івана Богослова з передчуттям і захопленням описують Богородицю як заступницю людського роду. Особливо важкий стан тривоги і занепокоєння спонукали деяких львів'ян домагатися відновлення скульптури Діви Марії, яка стояла колись на фонтані. Виявилось, що справа ця непроста і викликала чималий резонанс у громадськості, про що читачі «ЗВУ» можуть довідатись з публікації на 2 сторінці.

● *З повідомлень інформагентств,* *За фактом факт* *наших кореспондентів*

❖ Делімітація кордону розпочалась

У Чернігові завершилося засідання спільної українсько-російської групи з підготовки матеріалів з питання делімітації українсько-російського державного кордону. Початок делімітації має розпочатися із сухопутної ділянки кордону в Чернігівській області. Щодо морської ділянки — чіткості поки що немає, бо існують два принципово різних підходи.

❖ Призначення, звільнення

Указом Президента України Леоніда Кучми головами обласних державних адміністрацій призначено: Львівської — Миколу Гориня, Рівненської — Романа Василишина, Волинської — Бориса Климчука, Полтавської — Миколу Залудяка.

Іншим своїм указом глава держави увільнив Б.Косенка з посади глави Тернопільської облдержадміністрації у зв'язку з поданою ним заявою.

❖ Чи буде дотримано умов Мінської конвенції?

Посольство України в Республіці Білорусь має намір протягом тижня надіслати до Верховного Суду Білорусі заяву про перегляд вироку, винесеного 7 громадянам України, членам Української національної асамблеї (УНА). Згідно з Мінською конвенцією, Українське консульство в Білорусі домагатиметься, щоб відбуття покарання засуджених було передано в Україну ще до набуття вироком чинності. Мінський міський суд виніс такі вироки: В.Соловей — 2 роки, С.Потапов і А.Шептицький — 2 роки 3 місяці, А.Дригало — 1,6 року перебування у колонії загального режиму. А.Бурлака, В.Гоч і А.Мironченко отримали по одному року перебування в колонії загального режиму.

❖ Мир у Чечениї, здається, стає реальністю

Сьогодні в Грозному розпочинає роботу з'їзд політичних рухів і угруповань Чеченії. На ньому будуть визначені умови створення коаліційного уряду Ічкерії, майбутніх виборів до органів влади. Нинішній з'їзд — реалізація миротворчої ініціативи секретаря Ради національної безпеки Росії Олександра Лебедя.

❖ Віче підтримало чеченців, засудило білоруське правосуддя

Минулої неділі на майдані біля пам'ятника Тарасу Шевченкові у Львові відбулось велелюдне віче, організоване Всенародним рухом, іншими політичними партіями краю. Промовці на ньому — відомі у Львові, в Україні політичні і громадські діячі, представники інтелігенції — схвально оцінили події, що розгортаються в Чеченії. Дворічна війна показала, що той народ, котрий бореться за свою свободу, добивається її. Поставлено вимогу перед керівництвом України визнати незалежну державу Ічкерія.

В центрі уваги учасників віча було й питання кримінального переслідування членів УНА-УНСО білоруськими властями. Вони, як відомо, днями були засуджені мінським судом до різних термінів позбавлення волі за так зване порушення громадського порядку. Українське керівництво повинно зробити усе, щоб з громадян України було знято це ганебне звинувачення і вони повернулись додому.

Від імені учасників віча була спроба встановити на стіні Порохової вежі пам'ятну дошку на честь заснування в Україні Руху. Саме в цьому будинку сім років тому працювали установчі збори. Однак бракувало згоди обласної держадміністрації, і цього зроблено не було.

Фото Володимира САКВУКА.

❖ Освячено «Молитвою за Україну»

Обставини життя спричинилися до того, що навчальний рік у Вищому державному музичному інституті ім.М.Лисенка розпочався дещо з запізненням. Посвячення першокурсників у студенти відбулося 9 вересня.

Хвилююче у великій концертній залі линула «Молитва за Україну».

Ректор вузу професор Марія Крушельницька щиро привітала нове і гідне поповнення студентської родини. З доброзичливими побажаннями до майбутніх музикантів звернулися завідувач кафедри гуманітарних наук, професор Микола Олексюк, завідувач кафедри історії музики, професор Любов Кияновська і завідувач кафедри фортепіано, народний артист України, професор Олег Криштальський.

В урочистостях посвячення у студенти взяли участь патріарх музичної культури професор Микола Колесса, народний артист України, професор Олександр Гай, педагоги інституту.

Наскрізною ідеєю промов на цьому гарному зібранні була думка про те, що треба ціною великих зусиль здобувати інтелектуальний і моральний капітал, а це згодом відкриє дорогу й до здобуття капіталу майнового, даватиме наснагу постійно поглиблювати знання. Бо ж освічена людина ніколи не перестає вчитися.

❖ Загинув миротворець

У Сараєво загинув український солдат, який виконував у складі українського батальйону миротворчу місію. Його було поранено на місці охорони складу, після чого у лікарні він помер. Вбивці розшукуються.

❖ Однієї квартири замало?..

Комісія ВР України з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією доручила Генпрокурору України Григорію Ворсінову організувати перевірку законності отримання главою адміністрації Президента України Дмитром Табачником житла. Маючи у Києві квартиру, він незаконно отримав через Кабінет міністрів України трикімнатну квартиру корисною площею 55 квадратних метрів.

❖ Про стан здоров'я Єльцина дізнались від нього самого

Російський президент прорвав, нарешті, самоізоляцію і повідомив громадськість, що готується до операції на серці. Вона буде зроблена у кардіологічному центрі Чазова в кінці вересня. Лікарі поставили умову Борису Єльцину: або операція, або пасивна робота. Такого роду операції в Москві роблять з 1971 року. Смертні випадки в подібній ситуації становлять 8-10 відсотків. Тимчасове керівництво за російською конституцією перебире нинішній глава уряду Віктор Черномирдін.

❖ Львівські пивовари — медалісти

Цими днями в Києві відбулося «Свято пива-96», на якому високих похвал аматорів цього напою удостоїлася продукція львівських виробників. Голова правління Львівського АТ «Колос» Степан Гура привіз зі столиці срібну та бронзову медалі, якими було нагороджено «Українське» та «Львівське» пиво.

Присяга, що зворушила генерала

Фото Володимира САКВУКА.

Присяга на вірність Вітчизні — подія на все життя. Для першокурсників військового відділення державного університету «Львівська політехніка» вона стала справжнім урочистим святом.

В єдиному пориві завмерли колони курсантів, які обрали для себе професію військових. Мине кілька років, і на їхні плечі ляже почесний обов'язок — берегти мир і гарантувати безпеку України. Тож урочиста церемонія розпочалася з символічної присяги, яка уособлювала єдність різних поколінь українських воїнів. А відтак до присяги приступили 365 першокурсників (з них 40 дівчат — і всі медалісти після закінчення школи).

Молодих курсантів вітали ректор «Львівської політехніки» Юрій Рудавський, командуючий військами ПрикВО, генерал-полковник Петро Шуляк, заступник голови Львівської обласної держадміністрації Юрій Зима, інші гості свята. Військовий капелан о.Володимир здійснив обряд освячення.

А на завершення свята — перша в житті подяка від командуючого військами ПрикВО за відмінне пройдення урочистим маршем з піснею, що має додати курсантам «Львівської політехніки» снаги в оволодіванні військовими знаннями та дисциплінами.

На знімках: *під час прийняття присяги.*

● *Політичний коментар*

Об'єднатись, щоб забезпечити диктатуру?

Не так давно мені вже доводилось інформувати читачів про виношування у середовищі російських великодержавників ідеї створення «общегосударственной обьединяющей идеи». Взагалі, у хорошому розумінні, в задумі поганого нічого немає. Якщо суспільство прагне об'єднатись навколо якогось мобілізуючого фактора для поступу вперед, то це викликає лише симпатію. Правого спрямування партії, передова інтелігенція в Україні з перших днів проголошення незалежності вимагають від наших урядовців взяти на озброєння українську національну ідею. Однак вона потонула у вирі політичних суперечок, несприйняття її в денаціоналізованому східному та південному регіонах. У США таку ідею свого часу подав державний діяч Макнамара і її так чи інакше розвивали усі президенти, представники демократичної чи республіканської партій. Завдяки їй Америка у післявоєнні роки стала супердержавою.

Що ж стосується Росії, то при лише перших зародках демократії (скажемо так авансом) форсування згори державної ідеології, яка пронизана духом відомого лозунгу «Deutschland uber alles», може дати згубні наслідки. Урядова «Российская газета» оголосила конкурс на визначення засад ідеї. Автори цього заходу, серед яких бачимо відомого політика, аж ніяк не демократа, президентського радника Сатарова, не приховують, що майбутня державна ідеологія має зробити Росію най.., най.., най... Вже з перших пропозицій видно явне великодержавне її забарвлення. А далі — далі зовсім мало шляху до практики визначення стандартів справжнього росіянина при допомозі штангенциркуля. Таке в історії вже було.

Після публікації умов конкурсу розпочалось активне обговорення. Частина російської еліти вважає, що подібна ідея сьогодні потрібна, щоб довести до кінця розпочаті реформи у суспільстві, дехто бачить у ній засіб досягнення паритетного рівня щодо Сполучених Штатів Америки, шовіністи ж не поховали намірів відновити на одній шостій євразійського простору імперії царських часів, у гіршому випадку — часів більшовицького режиму. Однак тверезомислячі політики, передова інтелігенція ставляться до ідеї з пересторогою, переконані, що в ній закладено більше негативу, ніж корисного для Росії. Без розвитку демократичних засад, негарячкового врахування реалій, що постали після розвалу СРСР, реалізація цього задуму виколихає авторитаризм, який в російському суспільстві ніколи не сприяв розвиткові загальнолюдських цінностей.

Тим часом прояви великодержавництва бачимо неозброєним оком. Один з них — політико-економічний шантаж своїх сусідів при допомозі того ж газового чи нафтового краника. А ось ще один, зовсім свіжий приклад: наміри російського уряду узаконити 20-процентний податок і квоти на українські товари, що ввозяться у Росію. Нинішні умови торгівлі між двома сусідніми державами повністю задовільняють обидві сторони, їхні засади заклали ринкові умови, що поглиблюються в нас і в них. А от урядовці в Росії вважають, що наші бізнесмени мають з торгівлі більше виграшу. Не важко здогадатись, що цей захід має суто політичний характер, що це реакція на певні стабілізаційні прояви в нашій державі. А піднесення життєвого рівня в Україні не вписується в майбутню «общегосударственную обьединяющую идею». Очевидно, з її позиції і будуть намагатись наші сусіди підписувати широкомасштабний договір, про який йдеться вже не перший рік і який Росія відкладає.

Мирослав ПАРАНЧАК.

● *Про це говорили й писали недавно*

У ленінського трупа продовжують рости нігті!

Таке повідомлення зробив колишній мер «колиски революції» Анатолій Собчак у 33-му числі газети «Московские новости» за 18-25 серпня цього року.

Пан Собчак у просторій статті міркує над уроками п'ятилітньої давності путчу — сумновідомого ГКЧП. Серед упущень, що їх допустили нові можновладці, він називає таке. Нічого не було зроблено, щоб не допустити зникнення партійних грошей, котрі пізніше стали матеріальною базою для відновлення комуністичної партії, не було підготовлено і швидко проведено судового процесу над путчистами, а головне — над компартією за злочини, здійснені нею проти свого народу; були збережені прокомуністичні державні профспілки і комсомол з їх величезною матеріальною базою, котра була потім використана проти нової влади; не був похований Ленін — уособлення зла, що продовжує отруювати атмосферу життя в нашій країні (до речі, багато хто не знає про те, що і сьогодні — протягом понад 70 років після смерті — у ленінського трупа продовжують рости нігті на руках і ногах)!

Жидівська воша.
Малюнок Йосипа ТЕРЕЛІ (Канада).

Натомість, міркує, Анатолій Собчак, відбувся швидкий поділ московських будівель, що їх займали партійні та союзні структури, масове роздавання посад, в результаті чого біля керма влади опинилися в основному номенклатурні працівники середньої ланки, котрі на диво вдало скористалися з нагоди.

Тим часом мер Одеси Едуард Ґурвіц, відповідаючи на запитання, «де стоятиме пам'ятник великому комбінаторові Остапу Бендеру?», сказав: «Звичайно, на центральній площі, там, де стояв Ленін. Обидва авантюристи і гідні одного постамента». За словами Ґурвіца, в Одесі демонтовано усі пам'ятники Леніну — усього їх назбиралось аж 104 (див. «Аргументы и факты», № 35, 1996).

«Тиждень» — щотижнево

тішитиме відтепер читачів у Західному регіоні держави. Вийшли уже нульове та перше числа нової ілюстрованої західноукраїнської газети.

Що й казати, нове видання — цяцька неабияка: біленький, явно імпортний папір, кольоровий друк, багато ілюстрацій (відчувається, що головний редактор Роман Шостак прибув з телебачення), доступна ціна. До речі, про неї, рідненьку. Під логотипом подибуємо цікаву фразу — ціна договірна, але не більше 20 тис. крб. або 20 копійок. Очевидно, слід розуміти, що в оті 20 тисяч мають увійти витрати не лише на випуск, але й на оплату розповсюджувачів. Але ж кожен, хто хоч трохи знається на друці (а друкувати нове видання возять зі Львова аж до Коломиї), розуміє, що редакція мусить шукати якісь інші джерела прибутку, аби покрити збитки, завдані таким подарунком для читачів. Кошти мала би дати реклама, а також засновник, а ним виступили «Галицькі контракти». Отже, усе в порядку: хто-хто, а головний редактор «Галицьких контрактів» М.Вейсберг знає, як, де і коли «робити гроші». Він також, мабуть, усвідомлює, що поява на сіро-одноманітному ринку друкованої продукції, розцяцькованої усіма барвами веселки дешевої читанки швидко приверне увагу значної частини не дуже вибагливої публіки, — таким чином «Галицькі контракти» зробили «подарунок» ще й багатьом конкурентам.

Втім, газета розпочинає перші кроки, але уже одразу, як кажуть, є що взяти в руку. Є також з чим розслабитись з півгодинки на суботньому дивані.

Привертає увагу намагання авторів писати просто про складне, а також проілюструвати все. Тут-то у першому номері хтось і перегнув палицю, бо ж використовувати фото легендарної людини, одного з найстарших січових стрільців (до того ж покійного) лише як ілюстрацію-заставку якось, гейби, не годиться. Принаймні, у нашому розумінні. Хоча, звісно, кожен обсервує цей світ з власної дзвіниці.

Наклад «Тижня» — 40 тисяч.

Малими кроками — до толерантності

йшов і прагне йти далі колишній мер Єрусалима Тедді Коллек. Про це повідомляє журнал «Deutschland» («Німеччина») у числі 4 за серпень 1996 року.

Тедді Коллек керував Єрусалимом 27 років. Очевидно є, що робота ця не була легкою, бо ж у місті, як стверджує журнал, гостро конфліктують між собою ідеали та дійсність. Бургомістр Коллек творив «єдиний Єрусалим», де б толерувала одна одну жидівська, мусульманська та християнська громади. З 1993 року 85-річний бургомістр на пенсії, але продовжує прямувати малими кроками до миру. За це йому цього літа була присуджена премія за толерантність, встановлена німецьким містом Мюнстер.

Ми не знаємо, що думає тепер пан Коллек про взаємну толерантність у Єрусалимі, але у світлі останніх висловів нового прем'єра Ізраїлю Біньяміна Нетаньяху навіть малі кроки назустріч у цій площині будуть виглядати в Єрусалимі дуже проблематично, бо ж ізраїльський лідер дивиться на це місто лише через шестигранну призму.

Освічені люди здоровіші?

Ствердну відповідь на це запитання подає журнал «Пробудись!», посилаючись на «Джерела ЮНЕСКО» (англ.).

Як показують статистичні дані ЮНЕСКО, стверджує це видання, вищий рівень письменності може продовжити людині життя. Люди, що навчилися читати й писати, більше зважають на гігієну та охорону здоров'я, менше схильні до фаталізму й існує більша ймовірність, що в разі якоїсь хвороби вони звернуться до лікаря.

Однак письменність — не найважливіший чинник, що продовжує життя людині. Важливу роль у цьому відіграють доступ до медичного обслуговування, фінансова спроможність родини й соціальні умови, — констатує журнал.

Видається, що «Пробудись!» таки має рацію, особливо у тій останній частині. Зрештою, українська народна мудрість давно підмітила поширювану ЮНЕСКО закономірність: добре їсти, довго спати — Бог здоров'я мусить дати...

Б.Г.

Гривня: захист від підробок

Перед тим, як стати повноцінною національною валютою, українська гривня пройшла тривалий шлях. Починала її друкувати канадська фірма «Канадієн Банк Нот...», і навколо цього виник великий скандал ще на початку 1992 року. Змінювалися голови правлінь Національного банку України, гривня друкувалася вже у Франції, а потім — і в Україні.

Щоправда, на особливостях грошової продукції ці перипетії аж ніяк не позначилися — всі купюри продуковано за єдиним стандартом та єдиною системою ознак. Ба більше, будь-які з виготовлених купюр за попередніми контрактами можна друкувати тепер у Києві, де є одна з найсучасніших у світі банкнотних фабрик.

Гривневі купюри різного номіналу мають десятки прийомів захисту від підробки, серед яких вісім найбільш характерних визначально-захисних і функціональних елементів: 1 — водяний знак-Тризуб; 2 — водяний знак-портрет, що повторює портрет на лицьовому боці банкноти; 3 — захисна нитка в товщі паперу з написом «Україна»; 4 — мікротекст (слова або цифри, що повторюються); 5 — суміщений малюнок з лицьового і зворотного боків банкнотів; 6 — рельєфні елементи, котрі відчутно виступають над поверхнею паперу; 7 — знак для сліпих, що виразно відчувається на дотик; 8 — кодований малюнок, зображення на якому змінюється під різними кутами зору.

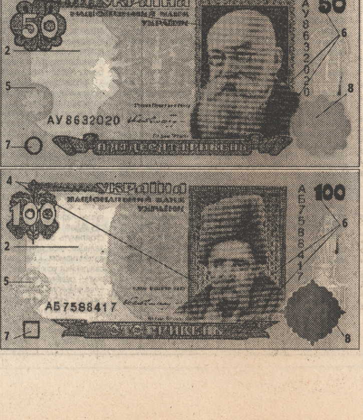

Щоб прискорити обмін грошей

Згідно з ухвалою Державної комісії з проведення в Україні грошової реформи від 7 вересня 1996 року № 4, з метою прискорення обміну українських карбованців на гривні Національний банк України роз'яснює, що об'єкти господарювання усіх форм власності, які реалізують товари та надають послуги населенню, повинні, починаючи з 10 вересня 1996 року, видавати здачу покупцям лише у гривнях і копійках.

Органи контролюють...

Проведення грошової реформи з самого початку перебуває під неослабною увагою УМВС та УСБУ у Львівській області. Було вибірково перевірено роботу суб'єктів, залучених до проведення обміну українських карбованців на гривні. Більшість банків, відділень зв'язку, підприємств працює нормально.

Протягом останніх днів не зафіксовано жодного злочину, пов'язаного з викраденням нової грошової одиниці, пограбуванням тощо. Для забезпечення нормальної оперативної обстановки у період підготовки і проведення грошової реформи було здійснено відповідні попереджувальні заходи на речових і продовольчих ринках області, в місцях стихійної торгівлі і масового скупчення валютників, шахраїв, фальшивомонетників, рекетирів. У результаті виявлено і розкрито 13 злочинів, пов'язаних з посяганням на матеріальні цінності, порушеннями правил щодо валютних операцій, фальшуванням грошей, хабарництвом, і 37 фактів адміністративних порушень, таких, як перевищення ліміту каси, реалізація підакцизних товарів без акцизних марок, надання послуг без використання касового апарата. Вилучено 220 грамів золота, 256 грамів срібла, 5 діамантів, 2742 долари.

Наприклад, біля залізничних кас на вулиці Гнатюка за порушення правил ведення валютних операцій затримано валютницю З. У неї вилучено 102 долари, 700 тисяч російських рублів та 9 мільйонів 500 тисяч карбованців. На 20 мільйонів набрала хабарів посадова особа на ринку «Винниківський» від продавців баштанних культур. Сім чоловік дали їй гроші, аби не мати клопоту із дозволом на право торгувати на ринку.

У Львові ж на ринку «Рясне» водій та два продавці продавали хліб за завищеними цінами, «наварили» 3 мільйони карбованців. За цим фактом порушено кримінальну справу.

А в Стрию за незаконну валютну операцію постануть перед судом громадяни Г. і Р. Один продав другому 1600 гривень за 888 доларів. У затриманих вилучено 1011 доларів США, 1 мільйон 100 тисяч російських рублів, 91 мільйон 600 тисяч карбованців та 1655 гривень.

Отже, вживані заходи виправдовують себе. Міліція забезпечує належний порядок на ринках, у торговельних закладах, обмінних пунктах. Однак хід грошової реформи висвітлив і деякі проблеми, які потребують негайного правового розв'язання.

Вадим КОНЮХОВ.

Прес-центр УВС у Львівській області.

Управління охорони історичного середовища
Центр міської історії
Center for Urban History

За вільну Україну

НАРОДНИЙ ЧАСОПИС

Обніміться ж, брати мої!..
Т. Шевченко

Виходить у Львові з 1 липня 1990 року Вівторок, 3 грудня 1996 року Число 142 (1157) Ціна 20 коп.

5 річниця Всеукраїнського референдуму

Минулої неділі Україна відзначила п'яту річницю від дня національної єдності. Можливо, саме так називатимуть у майбутніх підручниках історії України цю дату — 1 грудня 1991 року, коли український народ фактично одностайно підтвердив свою державну незалежність на Всеукраїнському референдумі. З цієї нагоди із Зверненням до співвітчизників виступив Президент України Леонід Кучма. Він дав найвищу оцінку волевиявленню українського народу, окреслив перспективи державного розвитку.

Беззастережним і рішучим вибором свободи, незалежності і демократії назвав цей день у виступі по радіо і телебаченню голова Львівської облдержадміністрації Микола Горинь. «Прожиті нами після референдуму роки, — зазначив він у виступі, — були водночас і роками утвердження Української держави, і початком реконструювання та переходу до нових форм суспільного життя. Перехід цей виявився і складним, і болісним...» Однак віримо, мовиться у виступі М.Гориня, що дамо собі раду нині і в прийдешньому, бо мудрість народу проростає з гірких, але славних віків.

З повідомлень інформагентств, **За фактом факт** *наших кореспондентів*

❖ Україна й Палестина співпрацюватимуть

Постійний представник України при ООН Анатолій Зленко на 51-й сесії Генеральної асамблеї ООН підтвердив прагнення України до активізації двосторонніх українсько-палестинських відносин, насамперед у соціально-економічній сфері. Пославшись на нещодавню зустріч Л.Кучми з главою Палестинської національної автономії Ясером Арафатом, А.Зленко заявив про готовність України, як нейтральної і неупередженої сторони, до більш активної участі у процесі близькосхідного мирного врегулювання. Водночас він висловив занепокоєння деяким гальмуванням процесу врегулювання проблеми Палестини. А.Зленко підкреслив, що «альтернативи політичному палестинсько-ізраїльському діалогу на засадах взаємоповаги, довіри, готовності до розумних компромісів не існує».

❖ Держмитком став Державною митною службою

Президент України Леонід Кучма підписав Указ про створення на базі Державного митного комітету України, територіальних митних управлінь, митниць та інших митних установ, що ліквідуються, Державної митної служби України. Її головою призначено Леоніда Деркача, який обіймав посаду голови Держмиткому України.

❖ Інваліди потребують уваги не лише у свій день

Президент України Леонід Кучма підписав розпорядження у зв'язку із відзначенням в Україні 3 грудня Міжнародного дня інвалідів, проголошеного Генеральною асамблеєю ООН. Як повідомили УНІАН у прес-службі глави держави, Л.Кучма зобов'язав КМ та органи виконавчої влади вжити необхідних заходів щодо надання допомоги інвалідам, створення для них рівних з іншими громадянами можливостей для участі в політичній, економічній і соціальній сферах життя.

❖ Карпатська нафта зробить нас багатшими?

АТ «Укрнафта» залучає іноземні інвестиції, створюючи спільні підприємства. Як повідомили УНІАН в акціонерному товаристві, залучення іноземних інвестицій проводиться на конкурсній основі з метою отримання додаткових обсягів нафти і газу шляхом використання новітньої техніки та технологій. За словами джерела, вже зареєстровано два спільних підприємства, перше — українсько-американська СП «УкрКарпатОйл Лтд», яке має ліцензію Держкомгеології на розробку Бітків-Бабченського нафтового родовища. Другим зареєстрованим в Україні СП є українсько-канадське СП «Каштан Петролеум Лтд», яке отримало ліцензію Держкомгеології на розробку Леляківського нафтового родовища. У стадії реєстрації отримання ліцензії перебувають організатори «Бориславської нафтової компанії», яка має намір розробляти Стинавське родовище у Бориславському нафтогазоносному районі

❖ Італійські лікарі пересадили кістковий мозок дитині в утробі матері

Як повідомляє британський медичний журнал «Ланцет», італійським лікарям вдалося пересадити кістковий мозок ненародженій дитині. Лікар Фульвіо Порта та його колеги з лікарні міста Врескі (Італія) зробили дитині операцію ще в утробі матері. У дитини була спадкова імунна слабкість, в результаті чого в крові не вистачало білих кров'яних тілець. Ці хворі не можуть боротися з хворобою і, як правило, гинуть. В таких випадках єдина можливість врятувати життя — пересадити кістковий мозок після народження. Проте дуже часто робити таку операцію вже запізно.

Про успіх операції свідчать обстеження дитини, кількість білокрівців якої зараз в нормі.

Єдина воля народу

П'ЯТУ річницю Всеукраїнського референдуму Львівщина відзначила вже традиційним народним віче. Львівська громада зібралася біля пам'ятника Тарасові Шевченку, аби вшанувати цю видатну подію. Промовці пригадали історичні віхи відновлення української державності, коли 16 липня 1990 року була прийнята Декларація про державний суверенітет України, а відтак — 24 серпня 1991 року Акт проголошення незалежності України. Однак його треба було підтверджувати на Всеукраїнському референдумі. У відозві віча з цього приводу відзначено: «Український нарід не втратив своєї національної гідності, своєї власної ментальності, не змінився його національний характер. Його прагнення до незалежності і створення власної національної держави не вдалося вбити ворогам. На референдумі він визначився недвозначно: «Хочемо жити Незалежною Соборною Українською державою». Так заявили понад 92 відсотки учасників референдуму. Така була незаперечна воля українського народу».

Нині патріотичну громадськість Львівщини хвилюють процеси становлення Української держави. Тож на урочистостях з нагоди Всеукраїнського референдуму були порушені актуальні проблеми сьогодення. Львівська громада провела маніфестаційний похід до пам'ятника Маркіянові Шашкевичу, де також відбувся мітинг.

На знімках: *під час віча біля пам'ятника Т.Шевченку.*

Фото **Володимира САКВУКА.**

Читайте, передплачуйте!
Наше національне видання народний часопис «За вільну Україну»
Передплата в Україні завершується 7 грудня

Урочистості

Державницька позиція ветеранів

Минулої суботи у сесійному залі Львівської міської Ради відбулася Велика рада Львівської обласної організації Всеукраїнського об'єднання ветеранів.

Це було перше зібрання ветеранів Львівщини після установчого з'їзду Всеукраїнського об'єднання ветеранів у Києві. Тож не дивно, що сесійний зал був переповнений. Зібрання розпочалося молитвою «За Україну». Відтак з інформацією про з'їзд у Києві виступив перший заступник голова Всеукраїнського об'єднання і голови Львівської обласної організації Павло Вівчар. Цей з'їзд дав значний поштовх об'єднавчому рухові українських ветеранів. Зокрема, на Великій раді у Львові були присутні представники Закарпатської і Тернопільської областей, де відбулися установчі збори ветеранських організацій, які ввійшли в новостворене об'єднання. А це — відповідно 7,5 і 3,5 тисячі осіб. На Великій раді були присутні й багато гостей від політичних і громадських організацій Львівщини. Перед учасниками ради виступили народний депутат України Левко Глухівський, член Військової ради ПрикВО Геннадій Сидоренко, голова ЛОО УРП Орест

статусу ветеранів. Зокрема, прозвучала стурбованість станом функціонування української мови в державних структурах, було наголошено на необхідності патріотичного виховання молоді і ролі, яку можуть відіграти тут ветерани, а також українське духовенство.

На раді була піднята проблема державного визнання національно-визвольного руху ОУН-УПА. Вказувалося на те, що ветерани так званої «вєлікой отєчєственной» нині стоять на антидержавних та антинаціональних позиціях, однак знаходять підтримку державних структур. Коли Львівська міська Рада прийняла ухвалу-звернення до управління юстиції про зняття організації «отєчєствєнніков» з реєстрації, Львівська міська прокуратура подала на цю ухвалу протест. З таким станом речей українські ветерани не можуть змиритися і вимагають справедливості.

Велика рада ухвалила звернення до Президента України, в якому

Погляд на світи

Туреччина. Візит українського Президента

Після успішного візиту в Ізраїль, широко висвітленого в світових й українських засобах масової інформації, Президент України здійснив офіційний візит до Туреччини. В складі делегації на найвищому рівні представлені кримські татари, що було особливо прихильно сприйнято турецьким президентом С.Деміролем. Теми переговорів стосувалися передовсім торгівлі, безпеки у басейні Чорного моря, нафтопроводу Джейхан — Самсун.

Позитивність вислідів цього візиту у поданні українських і турецьких офіційних осіб заздалегідь запрограмована нагальною потребою демонстрації взаємної підтримки. Україна прагне знайти на півдні опертя та противагу російській загрозі на Чорному морі й енергетичному диктатові. Туреччина виявляє свою європейськість і набуває фактичної підтримки в придушенні виз-

— українсько-турецькі переговори про безпеку дадуть додаткові козирі російським політикам в їхніх спекуляціях щодо необхідності російського Чорноморського флоту як противаги турецькій загрозі. З іншого боку, наскільки надійне турецьке опертя, вчить одна з найтрагічніших подій в нашій історії — битва під Берестечком.

Про турецьку європейськість свідчить

Про це говорили й писали недавно

Яхадники знову поскаржились на «ЗВУ»

Минулої неділі жидівська програма «Яхад», що виходить на УТ-2, знову (вкотре вже!) звернулась до високих державних достойників зі скаргою на народний часопис «За вільну Україну». Симпатичний, але занадто повний жид з мікрофоном в руках і з характерною для одноплемінників іронією бідкався, що в Києві тільки «Яхад» виступає інформаційним спонсором «ЗВУ», а час найвищий, мовляв, аби й у високих сферах зацікавились цією газетою. В площині, звісно, її приструнення. За що? Усе за ту ж публікацію (жиди згадують її уже вчетверте) «Яхад» — разом: проти кого?», опубліковану з місяць тому.

Нагадаємо тим, хто не читав або забув, що автор статті,

люди, часто нікому не відомі, жодних обов'язків перед виборцями не мають. Такими звичайно бувають чиновники, але не державні діячі».

Звісна річ, в подібних умовах успіху швидше доможеться той, хто прихилить на свій бік чиновника. Зайвим буде нагадувати, які фантастичні можливості для корупції відкриваються на цьому шляху.

Лідер «Яблока» бачить вихід у прийнятті поправок до Конституції, а також законів «Про Президента РФ», «Про Федеральні збори», «Про адміністрацію Президента РФ». «Це, звичайно, сьогодні нічого не змінить, але придасться в майбутньому».

Інший московський інтелектуал письменник Олександр Гельман у цьому ж числі «МН» нагадує, що «на недавніх виборах ми ж голосували за менше із двох зол. Ось ми його і маємо, це менше зло. Менше — не означає маленьке».

Прогрес, на думку письменника, полягає усе ж в тому, що колись підслуховуванням займалась лише

● *Повертаючись до надрукованого*

Редакція «ЗВУ» достатньою мірою надала можливість висловити різні думки з приводу наболілої проблеми, що хвилює віруючих львів'ян, а саме: встановлення (відновлення) статуї Богоматері у центрі міста. Ми сподівалися, що дискусія вичерпана, тим паче, що міська Рада ухвалила відновити скульптуру на фонтані. Однак, як показує редакційна пошта, ми помилились — читачі знаходять щораз нові нюанси у цій справі, а деякі міркування надають цілій проблемі й зовсім незвичного забарвлення.

Тому-то й вміщуємо ще два погляди — священика і світської людини — на згадувану проблему. Обидва твори подаємо зі скороченням, зважаючи на повторювання уже відомого та деякі не надто толерантні судження щодо опонентів.

Новітні святощі Львова

Довго-довго чекав княжий Львів на пам'ятник найвеличнішому національному пророкові Тарасові Шевченку. Пам'ятаємо, яка одчайдушна боротьба точилася за місце його здвигнення. Та все ж таки пам'ятник здвигнено! Бронзова постать Пророка правицею щось показувала на небо, і цей жест у розумі віруючої людини скріплював релігійне почуття і довір'я до національного Божого вістителя.

Отож не так довго, як на здійснення пророцтва Ісаї, довелось чекати львів'янам на здійснення пророчого жесту десниці львівського Шевченка. Тут таки виявився геніальний задум митців. Божественного прославлення усього нашого рідного національного достоїнства. Я не можу намилуватися генієм зодчих цього монументального дива.

Від моменту відкриття та освячення пам'ятника правиця Шевченка, показуючи на щось найважливіше, таїнственне, небесне, аж позеленіла, і ціла постать покрилася синьо-зеленим покровом, — не зі злості, а, мабуть, з напруження титанічних його духовних сил.

Було цікаво послухати — тоді ще — різні критичні оцінки (у напрямі невдоволення, звичайно). Квапливі судження не давали можливості зосередити роздумування над монументальним твором.

Де-не-де подейкували, що ще має бути біля постаті Шевченка якась таїнственна «хвиля», але й без неї біля пам'ятника вирували різні хвилі людських вигуків. Та ось нарешті прийшла довгождана дійсність. Територію пам'ятника огородили і щось там митці довго колупали та борикались.

Та й настав радісний для львів'ян момент — огорожа біля пам'ятника Шевченкові зникла, як свого часу впали мури Єрихону, і відслонилася від непрозорої вуалі-мантії апокаліптична Хвиля — панорама змісту героїчної історії Руси-України, очоленої Жінкою-Орантою (на фото), що разом зі своїм потомством, зображеним на її рельєфному монументі, розчавила голову «червоного дракона» та закликує увесь люд Божий, щоб разом з Нею розчавити голову «дракона великого, змія стародавнього, званого дияволом і сатаною, що зводить вселенну» (Одкр. 12,9).

Архієрейська десниця митрополита Кир Володимира Стернюка освятила Хвилю. І тут розум Божої людини, розум чесної української людини, що не може надивитись на цей національно-релігійний архітвір, впадає в колізію: хто ж тут, у центрі Львова, є домінантою — постать пророка-генія Тараса Шевченка чи постать вождя усього українського Буття-Історії, зображеного в особі Оранти традиційним стилем східного славного християнства, що ним завжди прославляла Бога і Боже Діво-Материнство Христова Церква в Україні?

У неділю, після Богослужіння, я знову прийшов сюди, щоб просто помолитися до славної Оранти, зображеної на Хвилі. Шевченко сяяв темно-жовтим блиском бронзи. Не було можливості в той час помолитись, бо відбувався мітинг. І тут зустріла мене знаменита і героїчна українська людина й почала жалітись на інших, обом нам знайомих, впливових (якоюсь мірою) людей, які, мовляв, противляться і перешкоджають воздвигненню статуї Богоматері у центрі Львова між пам'ятниками Т.Шевченкові та А.Міцкевичу. Перший з них ніби волає: «Все покину і полину до самого Бога», — другий же заявляє: «Вже давно не знаю, де поділася моя віра». Перший десницею показує на звершення віри в українському народі, другому ангел шепче на вухо: «А чи ти є достойний син християнського народу?»

«Почувши у в'язниці про діла Христові, Іван послав його спитати через своїх учнів: «Ти Той, що має прийти, чи іншого маємо чекати?» Дозволю собі тут перефразувати, захоплюючись видом Оранти на Хвилі: «Ти та, що мала прийти до Львова у його центр, чи маємо ще іншої чекати?» Бо чекають же ще якоїсь іншої у якійсь статуї. А нам, усім львів'янам, потрібно просто послухати знову ж таки Шевченка:

«...хіба ти не бачиш,
Хіба ти не чуєш людського плачу?
То глянь, подивися...»

Так, він показує на Оранту — Боже Діво-Материнство, що очолює нашу рідну славу. Вважаю, що ніхто з побожних львів'ян не є (як то доводиться чути звинувачення) проти Пречистої Діви Марії, але Львів все ж таки відносно великий, і всюди можна було б здвигати монументи на її честь і славу, а не тут, на якесь конкурентне протистояння, у самому центрі міста.

Коли розпрощався я у цей згаданий недільний день із знайомим, що порушив питання здвигнення у центрі Львова статуї Пречистої Діви, і приблизився до пам'ятника, все ще відбувався мітинг. Гучномовці підсилювали неабиякі емоційні характеристики наших представників влади, конкретних урядових осіб... Чулося могутнє: «Ганьба!», «Недовір'я!». Та хіба Господь не знав

звичайної цікавості Мойсея, щоб людськими мірилами визначати реальність? Але Він по-батьківськи остерігає його: «Місцебо, що на ньому стоїш, — земля свята!» Мойсей послухав Господа Бога. Також і ми повинні з повагою ставитися до святих місць, бо інакше, як каже Кобзар, «лихо вам буде!» Мені шкода кожної людини, що мала б марно попасти у лихо — Господню кару. Є ж у Львові багато простору для вираження невдоволень і емоцій, бо такий світ у сьогоденні. Але й тут потрібно мати розуміння всесторонньої нашої нужди. І я вірю, що такий нинішній стан — тимчасовий, бо з нами Бог, що каже: «Отак і Моє слово, що виходить у Мене з уст, не повертається до Мене порожнім, але чинить те, що я хочу, довершує те, за чим Я його вислав». (Ісая 55, 11-13).

Якось у Львівській школі № 80 зустрівся я із визначним побожним патріотом (хоча, хіба може бути патріотом безбожник?), що розказав мені про одного вірменина, який дуже дивувався поведінці наших людей щодо ставлення до своєї влади. Той вірменин розказував, що вже декілька років у нього на батьківщині ні в містах, ні в селах нема електричного світла, нема газу; усі, навіть фруктові, дерева вирубані як паливо для приготування їжі. Спалені усі паркети, двері й одвірки, але ніхто не почує оганьблення своєї влади, бо свобода дорожча від всього на світі. Хоч і «стиха хлипає сум» (М.Коцюбинський).

Ніколи не хочу бути пропагандистом чи агітатором шкідливих для народу ідей. Я вповні згідний із сарказмом Павла Тичини: «На майдані, коло церкви — революція іде! Хай чабан! — усі гукнули, — за отамана буде!» Хай ніколи не точаться непорозуміння на святому у Львові місці, де стоїть пам'ятник Тарасові Шевченку та всій нашій українській славі! Амінь.

Отець Богдан СМУК.

м.Львів

P.S. Коли писалися оці міркування, ще не дійшов примірник журналу «Патріярхат» за жовтень 1996, в якому вміщена змістовна стаття професіоналів під титулом «Діяти треба розважливо».

Також випадково, після написання цих міркувань, було звернено увагу на шовіністичний штурм, спрямований до ще не виставленої «Figury Matki Boskiej na placu Mariackim we Lwowie»: «Panno z Mariackiego — powroc nas do Lwowa!.. Ze znow lwowskie dzieci swoj zobacza Lwow: Daj wrocic do Lwowa...», що вміщено в часописі «Gazeta Lwowska» за № 10 (86) 1994 року.

Справедливість повинна бути відновлена не наполовину, а повністю

Проблема відновлення скульптури Божої Матері на фонтані у Львові, знятої комуністами у 1950 році, не є суто релігійною і архітектурною, а має явно виражений політичний характер, про що свідчить історія перенесення скульптури ще на початку нашого століття (1905 р.) і встановлення на її місці пам'ятника польському поетові А.Міцкевичу.

За часів австрійського і польського окупаційних режимів на західноукраїнських землях застосовувались різні способи утвердження іноземного панування і денаціоналізації українського населення — від тотального нищення його культури і мови, повсюдного будівництва польських костелів і шкіл, дискримінації за національною ознакою, поліцейських репресій до спорудження пам'ятників королям і поетам панівної нації. Віддаючи належне великим поетам людства, не можна погодитись з використанням їхніх пам'ятників як символів і чинників окупаційної влади при одночасній забороні встановлення пам'ятників поетам поневолених народів. Власне так споруджено пам'ятник А.Міцкевичу, а будувати пам'ятник Т.Шевченкові було заборонено.

Але це ще не все. Потрібний був пам'ятник у самому центрі Львова, щоб разом з іншими пам'ятниками діячам польської історії та культури створити образ польського міста. І тут на заваді стала раніше встановлена статуя Божої Матері на фонтані. Здавалось би, у всіх цивілізованих народів на першому місці Бог, а потім вже люди. А тут перенесли статую Божої Матері з фонтаном на другорядне місце, встановивши в центрі площі пам'ятник поетові А.Міцкевичу. Виявляється, тільки тоді запанувала архітектурна гармонія, бо була блискуче розв'язана «суто архітектурна проблема», як це пише у часописі «ЗВУ» від 10.09.1996 року робітник-пенсіонер та ще й християнин З.Філяк (стаття «І буде Син і буде Мати...»). А ми продовжуємо наївно думати, що ціною зміщення скульптури Божої Матері запанувала гармонія польських інтересів в українському місті.

Полеміка навколо відновлення статуї Божої Матері виявила два підходи до розв'язання цієї проблеми. Відомі львівські архітектори, історики, мистецтвознавці А.Рудницький, Л.Крушельницька, Р.Крип'якевич та інші у статті «Діяти треба розважливо» (часопис «ЗВУ» від 10.09.1996 року) арґументовано і толерантно показали, що монумент Божої Матері не може бути поставлений на місці, куди зневажливо помістили його колись польські суперпатріоти, а своєю формою він повинен відповідати традиціям нашого народу.

Друга позиція полягає у негайному відтворенні старої скульптури Божої Матері на сучасному фонтані. Тут особливо відзначився просторою публікацією вже згадуваний З.Філяк.

Тавруючи комуністів за зняття скульптури Божої Матері, З.Філяк нібито не розуміє, хто показав їм у цьому приклад. Якщо побожним польським християнам можна було зняти і перенести скульптуру разом із п'єдесталом, то чому комуністам, ідеологія котрих відкрито обґрунтувала руйнування святинь, не можна взагалі її усунути? Якою ідеологією керувались тоді польські християни, ми вже говорили і повторюємо — постійною польською присутністю на завойованих землях навіть за рахунок Божого місця.

Можливо, дехто просто не розуміє ситуації, вбачаючи в ній тільки релігійний аспект. Шкода, що серед них опинився шановний Ю.Шухевич, який також дозволяє собі нетактовні випади і примітивну звульгаризовану арґументацію на зразок того, що за логікою опонентів (А.Рудницького та ін.) «...ми мали б мати нині Львів, забудований мазанками під стріхами...» («ЗВУ» від 10.09.1996 р.).

Пріоритет польськості над найвищими цінностями і польський духовний експансіонізм тривають і в наш час. Усім відома ганебна справа з утриманням польськими римо-католиками всупереч волі найвищого пастиря — Папи Римського української катедри в Перемишлі та руйнування бані цієї святині, яка, бачите, псує панораму «польського» міста і не відповідає його духові. А нам відповідає все та ще, на думку деяких «прихильників» мистецтва, прикрашає нашу землю — і залишені з часів окупації майже у кожному галицькому місті і багатьох селах шпильчасті монументальні костели, щоб не вивітрювався дух латинізації і асиміляції українців, і пам'ятники чужинецьким діячам, і помпезні меморіали загарбникам, як глум над нашою історією і свободою.

Що стосується польських костелів, то достовірно відомо, що поляки забезпечені ними, наприклад, на Львівщині, в умовах незалежної України, в десять разів більше, ніж це було у своїй власній державі до 1939 року. Так що це — начальна духовна потреба, християнська акція чи новітній «дранґ нах остен»: вимагати зараз передачі додаткових старих костелів і вести інтенсивне будівництво нових, де треба і не треба? І це тоді, коли на українських етнічних землях в межах сучасної Польщі зруйновано або забрано римо-католиками сотні наших церков. Цифри про значну кількість зорганізованих і діючих в останні роки в Україні, особливо Правобережній, польських римо-католицьких громад, костелів, монастирів, недільних шкіл, періодичних видань та ін. наведені М.Косівим в статті «Чи справді «безправні» римо-католики в Україні» (газета «Високий Замок» від 12.09.1995 р.). Важливим є висновок автора: «Ми добре навчені досвідом історії минулих століть, тому відновлення розгалуженої сітки польських римо-католицьких інституцій на території сучасної України не можемо сприймати інакше, як відновлення польської духовної експансії на наших землях».

Треба зупинити сучасну польську експансивну політику, обмеживши надмірне відновлення костелів та інших римо-католицьких закладів, а з минулого по можливості і розважливо вилучити об'єкти, які служили знаряддям такої політики. До них належать і пропольські релігійні статуї, і деякі пам'ятники польським діячам. А які з них поляки ставили на головне, достойніше, навіть раніше зайняте місце, свідчить про першорядне значення монумента, яке йому надавалось для реалізації польського духовного панування, що, власне, і показує досвід встановлення пам'ятника А.Міцкевичу в центрі площі та ще й на місці усуненої звідти скульптури Божої Матері. Бо ж хіба не пробачить Бог такого малого гріха задля великої ідеї польського Львова?!

Зваживши всі історичні обставини, сучасну суспільно-політичну й релігійну ситуацію та наявні погляди на відновлення скульптури Божої Матері у Львові, пропонуємо новий варіант розв'язання цієї проблеми, який, на нашу думку, відповідає не тільки історичній, але й вищій, Божій справедливості. Не можна виправляти помилку московських комуністів, які зовсім зняли скульптуру, залишивши помилку польських християн, які її викинули з первісного місця. Це було би половинчастим рішенням на користь «кращого» окупанта, потуранням його святотатству.

Наша пропозиція — встановити скульптуру Божої Матері, оновлену відповідно до вимог нашої Церкви, на первісному місці, звідки її було усунено для встановлення пам'ятника А.Міцкевичу, який передати польській стороні згідно з проханням, висловленим ще в повоєнний час.

Ми не будемо валити пам'ятник поетові, а потім утримувати його в якому-небудь занедбаному, забитому дошками приміщенні, щоб польські туристи у щілинах між дошками пізнавали чи то побиті пальці руки, чи то ніс поета і кляли східних варварів. До речі, панове «мілосьніки» Львова, перемишльські та інші шовіністи, якраз у такий спосіб корінні надсянці спостерігали недалеко від української катедри у Перемишлі осквернені статуї наших святих Володимира і Ольги. Хочеться, щоб подібне ніколи не повторилось.

Таким чином, поставивши скульптуру Божої Матері на первісне місце, ми не тільки справедливо і гідно розв'яжемо свою львівську проблему, але й задовольнимо прохання нашого західного сусіда, яке, треба думати, він підтвердить.

На сесії Львівської міської Ради народних депутатів автор цих рядків оголосив і коротко проарґументував висунену пропозицію, отримавши часткову підтримку. На жаль, була прийнята ухвала за підготовленим проектом про відновлення скульптури Божої Матері на сучасному фонтані. Після цього публікація статті має на меті все ж таки довести нашу пропозицію до широкої громадськості. При її підтримці ухвалу сесії можна буде розглядати як перший крок до відновлення справедливості, після чого доведеться зробити другий і останній — встановити скульптуру на первісному місці. Досвід нашого національного відродження показує, що через закомплексованість старими уявленнями з часів тривалого поневолення, а то й просто через небажання радикальних змін затягується розв'язання багатьох більших чи менших проблем, в тому числі духовних. Відновлення скульптури Божої Матері у Львові — одна з них.

Насамкінець, не можемо не згадати статті І.Калинець «Дивно...»(«ЗВУ» від 28.09.1996 р.). Щодо проповіді з посиланнями на Євангеліє від Матея про потребу любові до Богоматері і віри у Христа, то ми всі у цьому переконані. Ми також повністю згідні з такими тезами, як: «...щоб у центрі міста здійнялась фігура Матері Божої...» і найголовніше — «...Матір Божу слід повернути на обране Нею місце у Львові...» Залишається тільки уточнити — на яке? А в цьому є повна одностайність авторки з відомим вже З.Філяком — на сучасний фонтан, що дійсно «дивно...», бо не це місце обрала напочатку Матір Божа.

Мирослав ГНИЛКО,
член товариств «Просвіта»
та «Надсяння».